

GELOOF EN MISSIE IN HET LEVEN VAN JONGEREN

Een onderzoek naar het missionair bewustzijn
en handelen van christelijke jongeren

Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur

Dr. E. (Elsbeth) Visser-Vogel
Dr. P.M. (Ronelle) Sonnenberg

Titel: Geloof en missie in het leven van jongeren. Een onderzoek naar het missionair bewustzijn en handelen van christelijke jongeren

Auteur: Visser-Vogel, E. / Sonnenberg, P.M.

Copyright 2020, OJKC - Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur

Protestantse Theologische Universiteit,
De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam

ISBN 978-90-73954-93-9
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur

in opdracht van

Het OJKC is een academisch onderzoekscentrum van:

Inhoudsopgave

Woord vooraf	.7
Voorwoord	.8
1.Inleiding	.9
2.Theoretisch kader	10
Missionair bewustzijn en handelen	10
Opvattingen over missionair zijn en gebruikte terminologie	10
Missionair handelen	11
Wie geldt de opdracht?	12
Jongeren en missionaire activiteiten	13
Jongeren in hun context geplaatst	14
Generatie Y en Z	14
Christelijke jongeren in deze tijd	14
De achterban van de organisaties	15
Christelijke jongeren en missionair bewustzijn en handelen	16
Relatie orthodoxie/geloof en missie	17
3.Methode	19
Design	19
Vraagstelling	19
De respondenten	19
Procedure	20
Dataverzameling	21
Data-analyse	21
4.Resultaten deel 1	23
Wie zijn de jongeren?	23
Jongeren in de kerk	24
Wat missen jongeren in de kerk?	26
Input jongeren	26
Openheid en ruimte voor gesprek	27
Speciaal voor jongeren	27
Verbondenheid tussen generaties	28
Veranderingen	28
Kerkdienst	29
Jongeren en hun geloof	30
Religieuze verbondenheid	30
Orthodoxie	31
Jongeren en missionair zijn	32
Bewustzijn	32
Overtuigingen missionair zijn	32
Wat verstaan jongeren onder missionair zijn?	34
Woorden	34
Daden	34
Missionaire activiteiten	35
Zending	35
Negatieve connotatie	35
Missionair handelen	35
Ervaringen	37

Belangrijkste reden om mee te doen	40
Onderdeel van het geloof	41
Manier om God te dienen	41
Als het iets oplevert	42
Voorwaarden	42
Wanneer haken jongeren af?	42
De activiteit	42
De omstandigheden	43
De persoon	44
Invloedhebbers op missionair bewustzijn	44
Verklaring van verschil.	45
Ander meer missionair.	45
Jongere meer missionair.	46
Kerk en missionaire activiteiten	47
Adviezen van jongeren aan de kerk	47
Meningen verdeeld	47
Inhoud van activiteiten	48
Organisatie van activiteiten	48
Visie op activiteiten	49
Adviezen voor de kerkelijke gemeente.	49
Behoefte van jongeren	50
Samenvatting van resultaten deel 1	54
Jongeren en geloof	54
Jongeren en missionair zijn	55
Missionair bewustzijn	55
Overtuigingen.	55
Visie	56
Ervaringen	56
Capabel.	57
Verschil ouders	57
5.Resultaten deel 2	59
Relatie tussen geloof en missie	59
Relatie tussen geloof en missionair handelen	59
Relatie tussen geloof en missionaire overtuigingen	60
Verband achtergrondvariabelen en uitkomsten onderzoek	61
Samenvatting van resultaten deel 2	63
6.Conclusie en discussie	64
Conclusie van het onderzoek	64
Geloof	64
Missionair bewustzijn en handelen	64
<i>Bias</i> en tekortkoming van het onderzoek	66
Aanbevelingen	67
Voor de kerk en christelijke organisatie	67
Missionaire activiteiten	68
Literatuurlijst	69
Bijlage 1 – vragenlijst	72
Bijlage 2 – constructen	80

Woord vooraf

Het Onderzoekscentrum Jeugd, Kerk en Cultuur doet wetenschappelijk onderzoek om professionals in kerk, school en maatschappij te helpen hun taak in het leren geloven zo goed mogelijk uit te voeren. Daarom zijn we graag ingegaan op de vraag van GZB, HGJB en IZB Dabar hoe deze organisaties met hun activiteiten en dienstverlening beter kunnen aansluiten bij de leef- en belevingswereld van jongeren uit hun achterban waar het gaat om hun missionair handelen. Dr. Ronelle Sonnenberg, die de dagelijkse leiding over het onderzoekscentrum heeft, speelde bij de totstandkoming van dit onderzoek en het nu voorliggende rapport een cruciale rol. Het OJKC is zeer verheugd dat Dr. Elsbeth Visser-Vogel bereid kon worden gevonden het onderzoek uit te voeren.

De resultaten uit dit onderzoek sluiten aan bij eerdere bevindingen van het OJKC en ons onderzoek: voor jongeren is het vasthouden van de relatie met anderen belangrijker dan het vasthouden aan leerstellingen, of, in het kader van dit onderzoek, aan orthodoxe principes. Verbonden zijn met, niet oordelen over en respect tonen voor anderen zijn hoge kernwaarden voor jongeren. Wat ook opvalt is dat jongeren missionair in de eerste plaats definiëren als getuigen van Jezus, maar dat net de helft zich geroepen weet dat ook daadwerkelijk te doen. Anderen iets van hun geloof laten zien door hun manier van leven lijkt daarentegen een missionaire houding te zijn die meer lijkt aan te sluiten bij het leven van jongeren. Zij zijn het 'veroveringsperspectief' voorbij. Ook tonen jongeren een kritische houding ten opzichte van de kerken waarmee zij verbonden zijn waar het gaat om missionaire activiteiten.

Een kleine waarschuwing is op zijn plaats. Het voorliggende onderzoek heeft vooral – wat we noemen – 'orthodoxe' jongeren onderzocht. De conclusies kunnen dus niet worden veralgemeniseerd en gelden voor deze groep en dus niet voor alle op een of andere manier bij de kerk betrokken jongeren.

Wij hopen dat dit onderzoek jongeren die bij genoemde organisaties zijn aangesloten daadwerkelijk helpt hun dienstverlening aan die jongeren en aan de kerken nog verder te verbeteren.

Amsterdam, april 2020

Prof. dr. Marcel Barnard, directeur OJKC.

Voorwoord

Hoe kunnen we beter aansluiten met onze activiteiten en dienstverlening bij de leef- en belevingswereld van jongeren uit onze achterban, in het bijzonder wanneer het gaat om hun missionaire handelen? Deze gemeenschappelijke vraag heeft ons (GZB, HGJB en IZB) de afgelopen tijd bezig gehouden. De GZB verbindt de wereldkerk en jongeren aan elkaar door onder andere Experience-reizen. De HGJB biedt houvast aan jongeren om Christus te vinden en te volgen. De IZB rust jongeren toe om het Evangelie te delen, onder meer in het doen van Dabar. Het is goed om kritisch naar eigen activiteiten te blijven kijken. Sluiten onze programma's en activiteiten nog steeds aan bij onze jongeren?

Om antwoorden te krijgen op deze vragen hebben we contact gezocht met de PThU om voor ons een onderzoek te doen onder jongeren tussen de 16 en 25 jaar uit onze achterban. De achterban van de GZB, HGJB en IZB is grotendeels dezelfde. Het onderzoek dat nu voor u ligt geeft een goed beeld van betrokken, kerkelijke jongeren en hun missionair bewustzijn.

We verlangen ernaar dat steeds meer jongeren van harte Christus vinden en volgen en dat dit zichtbaar wordt in hun studie, werk, kerk, vriendschappen en vrije tijd. De Missio Dei zal dan ook het verlangen bij de jongeren wekken om de liefde van Jezus Christus te delen met anderen dichtbij en ver weg. Onze programma's en activiteiten willen jongeren hierbij ondersteunen. We zijn ervan overtuigd dat dit onderzoek voor ons als organisaties aanknopingspunten biedt om verder aan de slag te gaan.

Tegelijkertijd willen we ook kerkelijke gemeenten helpen om hun voordeel te doen met dit onderzoek. Ga met de jongeren in gesprek en ontdek samen wat het betekent om als gemeente van Jezus Christus Hem te volgen en Zijn liefde te delen.

Esther van Maanen – communicatie en jeugdwerkadviseur GZB

Leantine Dekker – conceptontwikkelaar en gemeenteadviseur HGJB

Agnes van Haaften – hoofd IZB Dabar

1. Inleiding

De Bijbel spreekt over de missionaire dimensie van het christelijk geloof. Een dimensie die inherent verbonden is aan wie God is. De drie organisaties GZB (Gereformeerde Zendingsbond), HGJB (Hervormd Gereformeerde Jeugdbond) en IZB (vereniging voor zending in Nederland) willen kerken en jongeren graag ondersteunen bij het uitvoeren van deze missionaire opdracht. Ze stellen zich de volgende vragen: Hoe geloven jongeren anno nu? Welke rol speelt het geloof in hun dagelijks leven? En zien jongeren het belang van missionair zijn en het doorgeven van Gods Woord? Willen ze daar zelf een bijdrage aan leveren?

Door antwoord te krijgen op deze vragen, hopen deze organisaties hun werk beter aan te kunnen sluiten bij de jongeren in hun achterban. Het gevaar bestaat nu dat de organisaties doelen nastreven die niet passen bij de geloofsbeleving en overtuigingen van de jongeren. De organisaties wensen meer inzicht te hebben in die geloofsbeleving en overtuigingen van de jongeren, zodat ze kunnen bepalen of hun strategie en aanpak aangepast dient te worden. De organisaties vragen zich af wat het missionaire bewustzijn is van christelijke jonge mensen (16-25 jaar) die min of meer verbonden zijn aan gemeentes uit de achterban van de GZB, HGJB en IZB, op welke manier dit tot uitdrukking komt en op welke manier de kerk een rol speelt in het missionaire bewustzijn van jonge mensen.

Het onderzoek richt zich op jongeren tussen de 16 en 25 jaar die voornamelijk behoren bij de gemeenten van de Gereformeerde Bond en bij confessionele gemeenten binnen de PKN. De onderzoeksvraag luidt als volgt: *Wat is het missionair bewustzijn en handelen van christelijke jongeren (16-25 jaar, in de achterban van de GZB, HGJB en IZB) en welke rol spelen geloof en kerk hierin?*

In dit onderzoeksrapport zal allereerst een theoretisch kader beschreven worden, dat de basis vormt voor het empirisch onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de gebruikte methoden beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten beschreven van de beschrijvende data. In hoofdstuk 5 worden de resultaten beschreven van de verdere analyses. In hoofdstuk 6 volgt het conclusie- en discussiehoofdstuk, waarin we ook enkele discussiepunten en aanbevelingen noemen.

De drie organisaties GZB, HGJB en IZB hebben het Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur (OJKC) van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) gevraagd het onderzoek uit te voeren. Elsbeth Visser is de hoofdonderzoeker van dit onderzoek. Ronelle Sonnenberg heeft als medeonderzoeker met name bij het ontwerp en theoretisch kader een rol gespeeld. Bas de Jong en Pia Vogel hebben als studentassistenten een rol gehad bij de vragenlijst en/of de data-analyse.

2. Theoretisch kader

Om het empirisch onderzoek goed uit te kunnen voeren, zal in dit theoretisch kader ingezoomd worden op drie onderwerpen. Allereerst op 'missionair bewustzijn en handelen' en ten tweede op 'jongeren'. Als laatste zal de verbinding gelegd worden tussen geloof en missionair zijn.

Missionair bewustzijn en handelen

In deze paragraaf zullen eerst opvattingen over missionair zijn beschreven worden en recente ontwikkelingen daarin. Vervolgens zal uitgelegd worden hoe missionair handelen door andere onderzoekers gemeten is. Ten derde stellen we aan de orden wie de opdracht van missionair zijn geldt. En als laatste wordt vermeld wat in de literatuur beschreven wordt over jongeren en missionaire activiteiten.

Opvattingen over missionair zijn en gebruikte terminologie

Allereerst lichten we enkele ontwikkelingen in (de reflectie op) zending en missie toe. Welke thema's en spanningsvelden komen we tegen? Veel gebruikte termen in de literatuur als het gaat om de missionaire opdracht zijn 'zending', 'evangelisatie' en 'missie'. Er is geen consensus over wat de termen precies onderscheidt. Sommigen beschouwen 'missie', ook wel 'zending' als een breder concept, anderen geven aan dat het om verschillende doelgroepen gaat (nog niet en niet langer christen), weer anderen komen met evangelisatie als een kritische correctie van de term en het fenomeen missie, of ze worden als synoniemen beschouwd (Bosch, 1991, p. 409-411). Voor dit rapport hanteren we de term missionair, omdat dit aansluit bij hoe er in de PKN meestal gesproken wordt en beschouwen we, met een verwijzing naar Bosch, 'missie als evangelisatie' (p. 409). De discussie waar de scheidslijn ligt tussen zending en ander christelijk werk, lees sociale gerechtigheid, helpt niet direct verder, aldus Paas (2015, p.33). Het gaat bij missionair handelen om "het getuigen van wat God heeft gedaan in Christus met het oog op zijn Rijk (p. 32)."

In de map '30 kansrijke modellen voor een missionaire gemeente' (PKN) schrijven de auteurs: *"Missionair heeft te maken met 'missie'. We zijn gezonden. De kerk is er niet voor zichzelf, maar is gezonden in de wereld. Geen gesloten kring, maar een gemeenschap die uitnodigend is. Naar buiten gericht, in getuigenis en dienst. In woord en daad (p. 6)."* Nel en Schoeman (2019) waarschuwen voor het gevaar dat spreken in termen van missionaire opdracht verwordt tot iets dat moet, in plaats van dat het een implicatie is van christen-zijn. Missionair zijn is niet iets dat zou moeten of waar je een speciale opdracht voor moet hebben, maar het volgt logisch uit het volgen van Jezus.

In de 20e eeuw werd er aandacht gevraagd voor missie als Gods missie. Onder meer missioloog David Bosch beschrijft hoe missie uitgedrukt in soteriologische termen, met daarbij een focus op redding van de individu, of missie uitgedrukt in culturele termen, of in ecclesiologische termen waarbij missie vooral een taak van de kerk is, plaats maken voor de meer trinitarische benadering waarin missie wordt beschouwd als een activiteit van God zelf (Bosch, 1991, p. 389). Missie heeft alles te maken met Gods werk om de schepping te herstellen. Wel doet de kerk in die missie mee, want niet alleen Zoon en Geest worden de wereld ingezonden, Vader, Zoon en Geest zenden ook de kerk in de wereld (Bosch, p. 390). In de jaren '30 van de

vorige eeuw hebben K. Barth en K. Hartenstein aandacht gevraagd voor de *Missio Dei* en anderen hebben die notie ook opgepakt en verder uitgewerkt.

Missionaire uitgangspunten zijn onderhevig aan verandering. De koloniale wijze van zending uit het verleden heeft terecht veel kritiek gekregen. Vandaag de dag ligt de nadruk op wederkerigheid en contextualiteit. In het Westen is al decennia lang sprake van secularisatie, het geloof spreekt minder mensen aan, kerken hebben minder leden en nieuwe generaties groeien steeds minder op met het christelijk geloof. Ook Paas (2015) zoekt naar een manier die niet langer uitgaat van een cultuur van de Christenheid. Dat uitgangspunt van een christelijke cultuur ziet hij zowel bij opvattingen van de kerk als de volkskerk (1), de kerk als tegencultuur (2), de nadruk op kerkgroei (3), cultuurtransformatie (4), realisering van heil op aarde, met veel nadruk op vrede en gerechtigheid (5) en de kerk als krachtcentrale (6), waarin wordt benadrukt dat kracht komt door gebed en lofprijzing (p. 61-108). Deze modellen beschouwen zending in Europa als een 'onvoltooid project' (Paas, 2015, p.123). Hij stelt dat al deze benaderingen denken en theologiseren vanuit een veroveringsperspectief. Daar tegenover zet hij het perspectief van de kerk die als vreemdeling, dat wil onder meer zeggen als minderheid, en als priester getuigt van voorproefjes van Gods Rijk, de lofprijzing en het gebed gaande houdt en zegenend aanwezig is.

Paas begrijpt dat een diep gesecculariseerde context krampachtige kerkelijke reacties oproept van een superieure houding tot een oppervlakkige wens van relevantie, tot een managementachtige houding gericht op lijfsbehoud (p. 18,19). Kritiek op deze krampachtige reacties neemt niet weg dat het christelijk geloof missionair is en niet zonder zending kan (p.20). Getuigen is iets dat breed in de menselijke communicatie voorkomt en niet alleen in de kerk. We maken elkaar deelgenoot, we handelen vanuit wat we belangrijk vinden etc. Missionair zijn, heeft volgens Paas te maken met de motieven van *verantwoordelijkheid* en van *enthousiasme* (p.21). Terecht onderstreept hij wel de terughoudendheid die is geboden in afhankelijkheidsrelaties.

Een andere term die door onderzoekers en in de praktijk gebruikt wordt, is '*faith sharing*'. Wanneer dit woord gebruikt wordt, gaat het vooral om de bereidheid te vertellen over je geloof en je geloof te delen met mensen die je ontmoet. Hoewel *faith sharing* niet noodzakelijk een missionaire term is, kunnen elementen uit onderzoek naar en reflecties op *faith sharing* wel dienstbaar zijn voor dit onderzoek. Armstrong (1979) definieert *faith sharing* als een communicatie waarin twee of meer mensen hun persoonlijke ervaringen met God delen en relateren aan elkaar. Nel en Schoeman (2019) stellen dat de opdracht van Jezus ervoor zorgt dat we interrelationeel worden; het vraagt van gelovigen om met anderen in contact te komen.

Missionair handelen

De *National Church Life Survey* ontstond in 1991 in Australië en is ontwikkeld om het kerkelijk leven in kaart te brengen. Ook in Nederland wordt hiermee gewerkt.¹ Een onderdeel van de vragenlijsten gaat in op missionair handelen, waarbij men zich richt op *faith sharing*. Daarbij gaat het om de volgende onderdelen (Powell, 2012, in: Nel & Schoeman, 2019):

- De bereidheid om anderen uit te nodigen voor een kerkdienst;
- Betrokkenheid bij evangelisatie of bereikbaarheid van de kerk;
- Een bereidheid om het geloof met anderen te delen;
- Outreach, dat een zeer gewaardeerd onderdeel is van de activiteiten van de gemeente.

In Australië is deze vragenlijst onder 216.063 kerkgangers afgenomen en in Zuid Afrika onder 18.838 kerkgangers. Van de vragenlijsten die in Zuid-Afrika zijn ingevuld, is 77,78% ingevuld door leden van de Dutch Reformed Church. De belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek zijn dat 38% van de respondenten iemand het afgelopen jaar uitnodigde om naar de kerk te gaan, 9% regelmatig betrokken is bij *outreach* of evangelisatie-activiteiten, 80% zich gemakkelijk/bekwaam voelt om over het geloof te praten, 10% vindt een kerk 'de beste kerk' als die kerk mensen probeert te bereiken die niet naar de kerk gaan, 22% vindt dat er meer aandacht moet gaan naar het bemoedigen van mensen om hun geloof te delen of om anderen uit te nodigen.

Een belangrijke uitkomst van het onderzoek dat gedaan is met de *National Church Life Survey* is dat de resultaten op *faith sharing* samenhangen met de manier waarop iemand gelooft. Mensen die makkelijk praten over het geloof, zijn zeer betrokken bij het kerkelijke leven, ervaren persoonlijke groei in hun geloofsleven, en helpen mensen op een praktische manier. De uitkomsten hangen ook samen met leeftijd: oudere gelovigen praten minder makkelijk over hun geloof. Zij zijn vaak van mening dat het voldoende is door als een voorbeeld te leven (Nel & Schoeman, 2019).

Wie geldt de opdracht?

Volgens de Kerkorde van de PKN is 'missionaire arbeid' een taak van een gemeente. In artikel X (10) van de kerkorde is vermeld dat de gemeente vanwege haar missionaire opdracht "*in heel haar bestaan gericht is op getuigenis en dienst aan hen die het Evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn, opdat ook zij delen in het heil in Jezus Christus.*" Er wordt aan toegevoegd dat deze verantwoordelijkheid van de gemeente zowel een opdracht is in eigen omgeving als elders in de wereld. De missionaire arbeid in eigen omgeving krijgt gestalte in het leven van de leden van de gemeente, zo schrijft de kerkorde, alsook door het werk van organen van bijstand. De opdracht elders in de wereld wordt door de gemeente vervuld met behulp van betreffende organen.

Jongeren zijn leden van de gemeente. Daarmee geldt volgens de kerkorde de opdracht van missionaire arbeid ook hen. Zij zijn actoren in het missionaire veld. Tegelijkertijd geldt het niet alleen hen, zoals Clark terecht beargumenteert in zijn reflectie op '*peer-to-peer ministry*' (2001, p. 86-87). De gemeente mag het niet alleen aan hen overlaten. Clark schrijft over hoe de kerk verantwoordelijkheid heeft om jonge mensen te bereiken met het evangelie en hoe daarvoor ook kennis van de context van jongeren nodig is. Tegelijkertijd

¹ <http://wwko.nl/documents/Gemeenteinbeeld.pdf> ; <https://www.pthu.nl/ccs/NL-CLS/>, voor de PKN is deze survey in ontwikkeling en zijn nog geen resultaten bekend.

blijkt uit onderzoek van JOP onder PKN gemeenten dat gemeenten het missionaire werk niet hoog op hun jeugdwerkagenda hebben staan (Nagel-Herweijer, Van der Linden, Wondergem, Bierenbroodspot, La Porta & Zuidam, 2018).

Omdat de kerk een belangrijke taak heeft in de missionaire opdracht, zal de mening van de jongeren gevraagd worden over hoe zij deze taak van de kerk zien en waarderen. Uit het onderzoek *Growing Young* (Powell, Mulder & Griffin, 2016) van het *Fuller Youth* Institute blijkt dat jongeren tussen de 15 en 29 jaar (in 250 kerken in Amerika) zes punten belangrijk vinden voor het al dan niet aantrekkelijk vinden van een kerkelijke gemeente. Een van de zes punten is: 'relevant zijn voor anderen'. Met dit punt bedoelen de onderzoekers dat jongeren betrokken willen zijn bij een kerk die openstaat voor anderen en de cultuur waarin we leven. Hoewel het advies van de onderzoekers is om de zes categorieën in relatie tot elkaar te laten staan, kan gezegd worden dat jongeren het in ieder geval ook belangrijk vinden dat de kerk openstaat voor anderen en de huidige cultuur.

Jongeren en missionaire activiteiten

Er worden in de literatuur concrete aanbevelingen gedaan om mensen te helpen een missionair bewust zijn te ontwikkelen. Nel en Schoeman (2019) beschrijven drie punten die de aandacht verdienen van de kerken anno nu namelijk discipelschap, zending en evangelisatie:

- Door vanaf de preekstoel meer aandacht te hebben voor dit onderwerp;
- Door het trainen van ouders in het delen van het geloof met hun kinderen;
- Door het trainen van jongeren, al zo jong mogelijk.

Daarnaast is er kennis ontwikkeld over ervaringen en leerrendementen van deelname aan missionaire activiteiten van mensen. Als het gaat om missionaire ervaringen van jonge mensen dan richt zich dit in de literatuur met name op kennis over wat wel wordt genoemd Short Term Missions (STM). Een fenomeen dat zich medio jaren '60, begin jaren '70 van de vorige eeuw verder begint te ontwikkelen. Het tijdschrift *Missiology* heeft een themanummer aan dit onderwerp gewijd (2006). Het is een fenomeen dat de laatste 30 tot 40 jaar een hoge vlucht heeft genomen (Howell, 2012). In het midden van de 20ste eeuw werden Short Term Missions vooral gedaan door studenten van *colleges/high schools*. Vanaf de 1980 wordt STM ook onder jongeren gepromoot als invulling van de zomerstop. Weer later namen zendingsorganisaties het over en organiseerden steeds meer Short Term Missions. Linhart (2006) schrijft over '*cross-cultural short term missions*'. Hij toont, vanuit een educatief perspectief aan dat de STM voor de meeste jongeren vooral inzicht in hun eigen cultuur en identiteit oplevert. Hun persoonlijke groei staat centraal. Tevens beargumenteert hij dat de korte duur, en een vaak vol programma, voor de meeste deelnemers betekent

dat ze zich een paar beelden vormen van de nieuwe context en ontmoetingen, en snelle conclusies waaraan ze zich vervolgens blijven vasthouden. Evenals uit de studie van Howell blijkt, hebben die beelden veelal te maken met de paradox van armoede en vreugde. Hij geeft aan (2005) dat het educatieve element goed moet worden uitgewerkt wil er daadwerkelijk sprake zijn van transformatie van de deelnemers. Het aan dit rapport onderhavige onderzoek gaat niet over Short Term Missions, maar wel over deelname aan missionaire activiteiten van jongeren en de ervaringen die zij opdoen.

Jongeren in hun context geplaatst

In deze paragraaf plaatsen we jongeren in hun context door allereerst jongeren in het algemeen te schetsen, vervolgens te beschrijven wat er bekend is over christelijke jongeren. Daarna beschrijven we de achterban van de organisaties, waarbij het begrip orthodoxie verder uitgelegd wordt. De paragraaf wordt afgesloten met gegevens die bekend zijn over christelijke jongeren bewustzijn en handelen.

Generatie Y en Z

Dit onderzoek richt zich op jongeren die geboren zijn tussen 1995 en 2005. Deze jonge mensen behoren tot twee verschillende generaties: de *'millennials'* of 'generatie Y' en 'generatie Z' (Savage, Collins-Mayo, Cray, en Mayo, 2011; Barna, 2019). Mensen die tussen 1986 en 1995 geboren worden, worden wel de *'millennials'* genoemd. De *'millennials'* krijgen verschillende benamingen zoals 'achterbankgeneratie', 'knipplakgeneratie', 'mediageneratie', 'Einstein-generatie' en 'Generatie Y' (Spangenberg & Lampert, 2009). Zij stellen dat deze benamingen niet juist zijn en noemen deze groep de 'grenzeloze generatie'. Deze generatie zou reageren op de volgende waarden: opwindend, agressief, glamoureuus, afhankelijk, creatief en luxe.

Jongeren die tussen 1995 en 2010 geboren zijn, behoren tot de 'Z-generatie'. Deze generatie kan zich geen leven voorstellen zonder internet. Het zou een activistische, zekerheidszoekende generatie zijn met een hoge prestatiedrang. Aan de ene kant zouden deze jongeren activistisch zijn en strijden voor het milieu, aan de andere kant staat deze generatie ook bekend om haar consumeergedrag. Het SER meldde in 2019 dat jongeren van de Z-generatie veel stress en druk ervaren.

Christelijke jongeren in deze tijd

De jongeren in Nederland groeien op in een van de meest gesecculariseerde landen van de wereld. Religie lijkt steeds minder belangrijk te zijn in het leven van mensen in vele Europese Landen, en met name in landen die (voorheen) voornamelijk een christelijke populatie hebben (Bullivant, 2018; Pew Research Center, 2018, 2019). Het *Pew Research Center* (2018) deed onderzoek in 106 landen en stelt dat jongeren minder religieus zijn dan ouderen, wat wordt geïllustreerd door het toenemend aantal jongeren dat zichzelf identificeert als *'religious nones'* (Bullivant, 2018; Pew Research Center, 2019; Strhan & Shillitoe, 2019; Woodhead, 2017).

Ook het Centraal Bureau voor de Statistiek meldt dat 67% van de jongeren (tussen de 18 en 25 jaar) zich niet religieus betrokken voelt. ForumC (2017) stelt dat 41% van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar zich in 2015 tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering voelde horen, terwijl dat in 2010 nog

49% was. De daling is het sterkst onder jongeren tussen de 18 en 25 jaar (ForumC, 2017).

Hoewel veel jongeren in de leeftijdscategorie 18-25 jaar zich niet meer bij een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering voelen horen, betekent dit niet per definitie dat deze jongeren ook het geloof loslaten (DeGruijter, Smits van Waesberghe, Bulsink, & Middelkoop, 2011). Het Verwey-Jonker Instituut deed in 2011 onderzoek naar het geloof van jongeren in Nederland. Zij stellen dat er een verschuiving is naar een meer vrije, individuelere, 'postmoderne' manier van geloven. *"Ontkerkelijking betekent dus niet per definitie dat (christelijke) religiositeit ook afneemt en het niet-verbonden zijn aan een kerk zegt niet altijd iets over waardeoriëntaties en religieuze praktijken zoals bidden."* (Stoffels, 2008; DeGruijter et al., 2011). Ook andere onderzoekers constateren dat de ontwikkeling van religie buiten de instituties om een belangrijke ontwikkeling is, ook onder jongeren (Roeland, 2009; CBS, 2009).

Hoewel dit onderzoek zich met name richt op jongeren die wel (in zekere mate) verbonden zijn aan de kerk, blijft bestaan dat deze jongeren opgroeien in een land, cultuur en tijd waarin het steeds minder normaal is om in God te geloven en waarin vormen van kerkzijn aan verandering onderhevig zijn. Van Wijnen (2016) concludeerde in zijn proefschrift dat het instituut kerk voor veel jongeren niet altijd betekenis heeft, maar dat er wel betekenis wordt gevonden binnen kleine (geloofs-)groepen die gekenmerkt worden door natuurlijke relaties.

De achterban van de organisaties

Het is mogelijk voor jongeren die in een postchristelijk land om op te groeien in een omgeving die zich kenmerkt door de christelijke traditie en verbondenheid aan de kerk. Jongeren kunnen al hun onderwijs gevolgd hebben op christelijke of reformatorische scholen en kunnen heel hun netwerk gebouwd hebben binnen de christelijke gemeenschap. De jongeren in dit onderzoek behoren allereerst tot de achterban van de GZB, HGJB en IZB. Deze achterban behoort ten eerste tot het protestantisme. Het Verwey-Jonker Instituut beschrijft verschillende kernmerken van het protestantisme: 1. de centrale rol van de Bijbel (zowel in het persoonlijk leven als in de kerk); 2. kerkelijk gezag en structuren kunnen gerelativeerd worden. Zij stellen dat dit in combinatie met de neiging tot het verabsoluteren van de waarheid snel en vaak leidt tot schisma's over leerstellingen en tot veel kerkscheuringen en een grote pluriformiteit; 3. nadruk op de roeping en taak van christenen in de wereld.

De achterban van de organisaties kan ten tweede gedeeltelijk onder de noemer 'orthodox' geschaard worden. Stoffels (1995) definieert orthodoxie als *"een geloofssysteem dat onder verwijzing naar een heilig geschrift of bovennatuurlijke openbaring een exclusieve, absolute en universele waarheidsclaim behelst inzake uiteindelijk heil en onheil van mens en wereld, waarbij loyaliteit van de aanhangers van vitaal belang geacht wordt"* (p.18). Dulles (1998) benoemt nog drie andere punten: Geloof heeft voor orthodoxe gelovigen zeggenschap over alle terreinen van het leven (1). Orthodox gelovigen gaan tegen de stroom in (2) en orthodox gelovigen hebben geen anti-dogmatische houding (3).

Er zijn verschillende onderzoekers geweest die orthodoxie hebben proberen te meten, waaronder de *Orthodoxy Index* van Glass en Storck (1966). Fullerton en Hunsberger (1982) en Hunsberger (1989) ontwierpen de *(Short) Christian Orthodoxy Scale*, die tot op heden in onderzoeken gebruikt wordt. In de *(Short) Christian Orthodoxy Scale* wordt gescoord op items aan de hand van de Apostolische geloofsbelijdenis van Nicea (geloof in God, Drie-enigheid, Jezus, Heilige Geest enz.). Daarnaast is nog een aantal vragen toegevoegd over inspiratie uit de Bijbel, geloof in wonderen en gebed. Deze meetinstrumenten zijn gebaseerd op een beperkte begripsomschrijving van orthodoxie. Hoewel er een beperkte theoretische onderbouwing is voor de vragenlijsten en er ook kritiek is gekomen op de vragenlijsten (o.a. door Lindsey, Sirotnik, & Heeren, 1986), zullen in dit onderzoek items van de vragenlijst meegenomen worden om orthodoxie van de jongeren te meten, mede omdat deze vragenlijst wel veel gebruikt zijn en worden en omdat het om gevalideerde vragenlijsten gaat. Deze zullen aangevuld worden met een aantal items gebaseerd op het onderzoek van Stoffels (1995). In dit onderzoek zijn items gebruikt waarin gekeken wordt of respondenten in het geloof van hemel, hel of duivel geloven.

Ten derde kan de achterban van de organisaties gedeeltelijk onder de noemer van evangelisch-reformatorischen geschaard worden. Het Verwey-Jonker Instituut stelt dat tot de evangelisch-reformatorischen behoren: de rechtervleugel van de PKN (confessionelen, evangelischen, Gereformeerde Bond), Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, Christelijk Gereformeerde Kerken, Nederlands Gereformeerde Kerken, Baptisten, Evangelische gemeenten en Pinksterkerken. Als kenmerken van deze stroming ziet men dat de nadruk wordt gelegd op het belijdend, getuigend en evangeliserend christen-zijn en het missionair aanwezig zijn in de samenleving. Dit onderzoek zal inzicht geven of en hoe dit gebeurt.

Christelijke jongeren en missionair bewustzijn en handelen

Hoewel er de afgelopen jaren verschillende onderzoeken zijn gedaan naar christelijke jongeren in Nederland (onder andere Baars-Blom, 2006; Roeland, 2009, Sonnenberg, 2015; Van Dijk-Groeneboer, 2010; Van Wijnen, 2016; Visser-Vogel, 2019), zijn deze onderzoeken meestal gericht op de manier van geloven van jongeren en zijn ze meer beschrijvend van aard. In deze onderzoeken komt het missionair zijn niet naar voren. Wel is in 2019 een grootschalig onderzoek gedaan in Amerika door het onderzoeksbureau Barna naar het missionair bewustzijn en handelen onder christenen.

In het boek *Reviving Evangelism* doet Barna (2019) verslag van hoe jongeren en volwassenen in Amerika denken over het delen van geloof. Er wordt hierin onderscheid gemaakt tussen 'millennials' (geboren tussen 1984 en 1998), 'generatie X' (geboren tussen 1965 en 1983), 'boomers' (geboren tussen 1946 en 1964) en 'elders' (geboren voor 1946). In dit onderzoek is de jongste generatie (generatie Z) nog niet meegenomen

Uit het onderzoek blijkt dat er genoeg urgentiebesef is onder christenen: 96% van de christenen ziet het als hun taak getuige te zijn van Christus en 79% stelt dat het beste dat iemand kan overkomen is het leren kennen van Jezus. Opvallend is echter dat 27% van de ondervraagden het tegelijkertijd verkeerd vindt om de ander te willen overtuigen. Men vindt het onjuist om je geloof met iemand te delen in de hoop

dat diegene hetzelfde geloof gaat aanhangen. Voor de jongere generatie geldt dit nog veel sterker dan de oudere generatie. Van de boomers (mensen tussen de 54 en 72 jaar) vindt 19% dit verkeerd en van de *millennials* (20-34 jarigen) vindt 47% dit verkeerd.

Millennials zijn bang dat mensen hen zien als fanatiek of extremistisch (10% van de *millennials*, ten opzichte 3% van Generatie X en, 4% *boomers* en 1% elders). Van de christelijke *millennials* ervaart 65% dat mensen offensief zijn als ze hun geloof delen, terwijl slechts 28% van de *boomers* dat vindt. *Millennials* interpreteren het oneens zijn van de niet-gelovige als een oordeel of veroordeling, veel meer dan elders en *boomers*. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat *millennials* zijn opgegroeid in een omgeving die tolerantie en het maken van eigen keuzes hoog in het vaandel heeft staan (Barna, 2019). Zij willen niet intolerant gevonden worden.

Hoewel deze jongeren huiverig zijn om de ander te willen overtuigen, komen deze jongeren wel veel meer in contact met niet-christenen in vergelijking met de *boomers* en elders. Christelijke *millennials* hebben gemiddeld 4 hechte vriendschappen of familieleden die een ander geloof aanhangen dan het christelijk geloof, terwijl hun ouders en grootouders er maar 1 hebben. Barna (2019) stelt dat *millennials* zijn gewend in een pluriforme samenleving te leven en dus bang zijn geassocieerd te worden met fundamentalistische christenen. De onderzoekers van Barna stellen dat deze huiver van *millennials* ook veroorzaakt wordt door secularisatie en een algeheel verzet in Amerika tegen het christelijk geloof, een groeiende apathie ten opzichte van spirituele zaken en een groeiende verdenking van gelovige mensen.

Uit het onderzoek van Barna (2019) blijkt dat de meeste christenen zich capabel voelen om te praten over het geloof. Als iemand een vraag stelt over het geloof, weten ze wat ze moeten antwoorden. Hoewel de helft van de *millennials* het niet goed vindt om te evangeliseren, voelen zij zich wel voldoende toegerust om hun geloof te delen met anderen (*millennials* 73% tegen elders 56%). Ook uit het onderzoek van Nel en Schoeman bleek dat 80% van de respondenten zich bekwaam voelt te praten over het geloof.

Relatie orthodoxie/geloof en missie

Zoals eerder beschreven, is de manier van geloven van invloed op het missionair handelen, of *faith sharing* (Nel & Schoeman, 2019). Nel en Schoeman (2019) stelden dat oudere gelovigen minder makkelijk praten over het geloof dan jongeren. In het onderzoek van Barna komt naar voren dat jongeren zich wel capabel voelen, maar dat ze zich niet prettig voelen bij evangeliseren en getuigen. Ook opvattingen over geloof zouden kunnen samenhangen met missionair bewustzijn en handelen. Daarom wordt in dit onderzoek ook de mate van verbondenheid aan het christelijk geloof en de mate van orthodoxie van de jongeren gemeten, om te kunnen onderzoeken of deze samenhangt met de mate van missionair bewustzijn en de opvattingen die jongeren hebben over de missionaire opdracht.

Om de verbondenheid van jongeren aan het christelijk geloof te meten, wordt voortgebouwd op de theorie van Marcia (1966, 1993), waarbij vooral gebruik gemaakt wordt van het aspect 'commitment'. Commitment

gaat dan om de mate waarin iemand zich verbonden voelt met het christelijk geloof, of het belangrijk is voor de persoon, of het zich verbonden voelt met andere christenen, of het christelijk geloof van invloed is op de keuzes die men maakt. Deze aspecten van commitment zijn in het onderzoek van Visser-Vogel (2019) ook onderdeel geweest van de vragenlijst onder (v)mbo-jongeren, waarin deze vragen betrouwbaar zijn gebleken (de vragen bleken hetzelfde te meten zoals bedoeld).

Om orthodoxie te meten wordt gebruik gemaakt van de eerder beschreven theorieën van Stoffels (1995), Dulles (1998), Glass en Storck (1966), Fullerton en Hunsberger (1982) en Hunsberger (1989).

3. Methode

In dit methodehoofdstuk worden achtereenvolgens het design, de vraagstelling, de respondenten, procedure, dataverzameling en data-analyse toegelicht.

Design

Voor dit onderzoek is gekozen voor een kwantitatieve methode, omdat de concepten die centraal staan in dit onderzoek al redelijk te verhelderen zijn vanuit literatuur en eerder empirisch onderzoek. Ook kan er voor het meten van verschillende concepten gebruik gemaakt worden van eerder ontwikkelde (en in sommige gevallen gevalideerde) vragenlijsten. Daarnaast is de wens van de organisaties om een beeld te krijgen van de jongeren in de achterban. Door middel van kwantitatief onderzoek zijn de gegevens beter te generaliseren. Wel is een aantal open vragen toegevoegd om sommige antwoorden meer te kunnen duiden. Ook is aan de jongeren gevraagd of ze openstaan voor een interview, voor een eventueel vervolg in een kwalitatieve studie.

Vraagstelling

In de inleiding is de hoofdvraag van dit onderzoek als volgt gesteld: Wat is het missionair bewustzijn en handelen van christelijke jongeren (16-25 jaar, in de achterban van de GZB, HGJB en IZB) en welke rol spelen geloof en kerk hierin? Op basis van het theoretisch kader stellen we daarbij de volgende deelvragen:

1. Hoe staan deze jongeren in de kerk?
2. In welke mate zijn deze jongeren religieus verbonden en orthodox?
3. Wat kan er over deze jongeren gezegd worden over hun missionair bewustzijn en handelen, waarbij onderscheid gemaakt wordt in bewustzijn, overtuigingen, missionair handelen en ervaringen.
4. Wie zijn van invloed op missionair zijn van jongeren?
5. Welke verbanden zijn er te vinden tussen geloof en missionair zijn?
6. Welke significante verschillen zijn er te ontdekken op basis van de achtergrondvariabelen?

De respondenten

De vragenlijst is bedoeld voor jongeren tussen de 16 en 25 jaar in de achterban van de organisaties. In totaal hebben 2582 jongeren de link naar de vragenlijst geopend, zijn 2115 jongeren gestart met het invullen van de vragenlijst en hebben 1499 jongeren de gehele vragenlijst ingevuld. Deze 1499 zijn meegenomen in het onderzoek. Daarnaast zijn 616 niet volledig ingevulde vragenlijst zijn meegenomen in de analyses. Jongeren

die de vragenlijst voor een groot deel hebben ingevuld, zijn ook meegenomen in de analyses, omdat de informatie die hiermee verkregen werd van belang was voor het onderzoek. Er kan gesproken worden over een representatieve steekproef, omdat wanneer we uitgaan van een ruimte onderzoekspopulatie (ongeveer 150.000 leden van de PKN tussen de 16 en 25 jaar) (LRP, 2019) ongeveer 1500 respondenten voor nodig zijn, willen we uitgaan van een foutenmarge van 2,5%. Omdat de onderzoekspopulatie kleiner is dan de gehele PKN en omdat we veel ingevulde vragenlijsten krijgen, kunnen we uitgaan van groot genoeg aantal respondenten.

De opbouw van de steekproef moet idealiter overeenkomen met de opbouw van de populatie. Wat betreft geslacht is er een minder goede verdeling in de steekproef. Het aantal vrouwen dat de vragenlijst invulde (67%) is hoger dan het aantal mannen (32%). In de PKN zijn iets meer mannen lid dan vrouwen (resp. 51% en 49%) (LRP, 2017). In deze vragenlijst zijn dus de vrouwen iets oververtegenwoordigd. De respons van de vragenlijst is lastig te bepalen, omdat de vragenlijst online verstrekt is.

Procedure

Allereerst is in samenwerking met de organisaties de hoofdvraag opgesteld, waarna een theoretisch kader ontwikkeld is. Op basis van het theoretisch kader is een vragenlijst ontwikkeld, mede gebaseerd op eerder ontwikkelde vragenlijsten. Na de ontwikkeling van de vragenlijst is deze in de onderzoeksgroep meerdere keren besproken en vervolgens door een aantal jongeren ingevuld. Hieruit bleek dat de vragenlijst te lang was en zijn verschillende vragen verwijderd om de invultijd te verkorten tot maximaal 15-20 minuten. In september 2019 is via reguliere mailing van de organisaties naar hun achterban aangekondigd dat er in oktober een enquête zou worden uitgezet. Half oktober is er een mailing met vooraankondiging naar jeugdleiders, jongvolwassen-leiding, catecheten, jeugdouderlingen, jeugdraden, predikanten uit de achterban van de organisaties gegaan met de vraag in hun reguliere jeugdwerk en/of catechese een moment in te plannen om de enquête door de jongeren te laten invullen.

Op 13 november is de vragenlijst uitgezet onder jeugdleiders, jongvolwassen-leiding, catecheten, jeugdraden, predikanten en scriba's uit de achterban van de organisaties. In deze mail is expliciet gevraagd om de enquête ook door te sturen naar jongeren die niet direct betrokken zijn bij jeugdwerkactiviteiten of catechese.

Na twee weken is een herinneringsmail gestuurd naar dezelfde groep. Daarnaast is in die week de vragenlijst ook actief (via een aparte mailing) onder de betrokken jongeren uit de achterban verspreid (jongeren die aan activiteiten hebben meegedaan van de organisaties). Ook is er een bericht geplaatst over het onderzoek en een link naar de vragenlijst op de studentenwebsite van de Christelijke Hogeschool Ede. Daarnaast zijn via social media berichten van de drie organisaties jongeren uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Aan de jongeren is gevraagd hoe zij bij de enquête terecht kwamen. Van de jongeren kwam 7,8% aan de vragenlijst via school, 4,5% door familie, 7,7% door vrienden, 42,5% door de kerk en 37,4% door 'andere manier'.

Dataverzameling

De data zijn verzameld door middel van een online vragenlijst. Deze online vragenlijst bevatte vragen om inzicht te krijgen in de achtergrond van de jongeren, inhoudelijke vragen om antwoord te krijgen op de hoofdvraag van dit onderzoek en daarnaast nog een aantal open vragen om de data te kunnen duiden.

Voor de achtergrondvariabelen zijn vragen gesteld over geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, kerkverband, opleiding, doop en catechese.

De inhoudelijke vragen uit de vragenlijst zijn ontwikkeld op basis van de elementen uit het theoretisch kader. Bij de volgende onderwerpen zijn vragen ontwikkeld: overtuigingen over missionair zijn, missionair handelen, capabel voelen, enthousiasme voor missionaire opdracht, leereffecten van missionaire activiteiten en de visie op de rol van de kerk in de missionaire opdracht. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande en gevalideerde vragenlijsten. Waar dit niet mogelijk was, is gebruik gemaakt uit beschikbare vragen uit eerder onderzoek. Waar dit ook niet mogelijk was, zijn zelf vragen ontwikkeld. Bij het ontwikkelen van de vragenlijst zijn soms ook vragen toegevoegd door de organisaties, omdat de dataverzameling de mogelijkheid bood informatie te krijgen van jongeren in de achterban.

Daarnaast zijn vragen gesteld om de visie van jongeren op missionair bewustzijn en handelen te kunnen duiden. Deze vragen zijn gesteld rondom tevredenheid over de kerk, kerkelijke betrokkenheid, mate van orthodoxie en mate van religieuze verbondenheid.

In de meeste gevallen hebben de vragen antwoordmogelijkheden op een 5 punt-schaal (waarbij 1 helemaal mee oneens is en 5 helemaal mee eens). Om te voorkomen dat respondenten voor de optie 3 kiezen, ook wanneer het niet van toepassing is, is daarom gekozen voor een extra antwoordmogelijkheid: niet van toepassing.

De ontwikkelde vragenlijst is te vinden in bijlage 1

Data-analyse

Allereerst is een factoranalyse gedaan om te onderzoeken of de vragenlijst valide en betrouwbaar was. Bij de ontwikkeling van de vragenlijst waren rondom verschillende concepten vragen ontwikkeld die de concepten zouden moeten meten. Door middel van de factoranalyse konden we bepalen welke vragen hetzelfde meten en dus als construct moeten gelden. De verantwoording van de factoranalyse is te vinden in bijlage 2. Hier volstaan we door te stellen welke constructen uit de vragenlijst naar voren komen en of deze betrouwbaar zijn:

1. + Tevredenheid kerk. Cronbachs Alpha is .844. Dit betekent dat de betrouwbaarheid goed is van dit construct.
2. - Kerkelijke betrokkenheid. Dit bleek geen sterk construct te zijn en ook de Cronbachs Alpha bleek

erg laag (.378). Daarom is besloten dit construct niet mee te nemen in analyses met het gehele construct. Wel zullen beschrijvende resultaten volgen van de items.

3. + Frequentie missionair handelen. Dit bleek een goed construct te zijn met een voldoende betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .722.
4. - Capabel voelen. Dit bleek geen sterk construct te zijn en de betrouwbaarheid was erg laag met een Cronbachs Alpha van .306. Daarom is besloten dit construct niet mee te nemen in analyses met het gehele construct. Wel zullen beschrijvende resultaten volgen van de items.
5. + Religieuze verbondenheid. Dit bleek een sterk construct te zijn, met een zeer goede betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .901.
6. + Orthodoxie. Dit bleek een sterk construct te zijn met een zeer goede betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .915.
7. Missionair handelen. Dit bleek een sterk construct te zijn, met een goede betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .836.
8. - Enthousiasme voor missionair handelen. Dit bleek geen sterk construct te zijn. Daarom is besloten dit construct niet mee te nemen in analyses met het gehele construct. Wel zullen beschrijvende resultaten volgen van de items.
9. + Ervaringen. Dit bleek een sterk construct te zijn, met een goede betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .883.
10. +/- Overtuiging missionair zijn. Dit bleek een goed samenhangend construct te zijn. De betrouwbaarheid is echter matig met een Cronbachs Alpha van .476. Conclusies zullen voorzichtig getrokken moeten worden m.b.t. dit construct.
11. - Kerk en missionair zijn. Dit bleek geen valide construct met een zeer lage betrouwbaarheid met een Cronbachs Alpha van .382. Daarom is besloten dit construct niet mee te nemen in analyses met het gehele construct. Wel zullen beschrijvende resultaten volgen van de items.

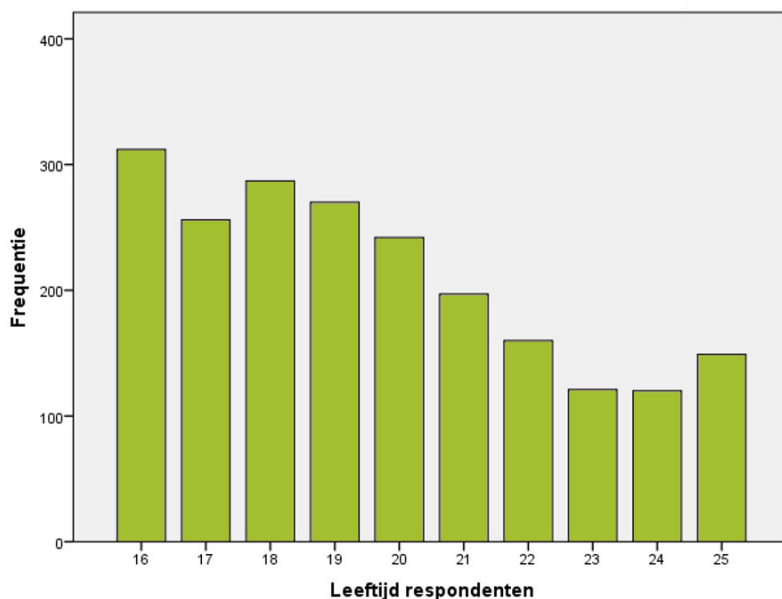
Vervolgens zijn analyses gedaan om de beschrijvende resultaten te genereren. Dit is met name gedaan door middel van gemiddelden (M), standaarddeviaties (SD), verdelingen in % en aantallen. Daarna is onderzocht of constructen met elkaar samenhangen. Dit is gedaan door middel van regressieanalyses. Als laatste is onderzocht of er significante verschillen zijn tussen groepen. Dit is gedaan door middel van t-toetsen.

4. Resultaten deel 1

In dit hoofdstuk zullen allereerst de beschrijvende data worden weergegeven. Dit wordt afgesloten met een conclusie van de beschrijvende data. Vervolgens worden in het hoofdstuk 'Resultaten deel 2' de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd over de relatie tussen geloof en missionair handelen en missionaire overtuigingen.

Wie zijn de jongeren?

De vragenlijst is ingevuld door in totaal 2114 respondenten ingevuld, waarvan 684 mannen (32%), 1424 vrouwen (67%) en 6 'overig'. De gemiddelde leeftijd van de respondent is 19,6 jaar (zie Figuur 1).

Figuur 1: Verdeling van leeftijdsgroepen

Van de respondenten omschrijft 72,3% zich als scholier of student, 22,6% zich als werkende en 5,1 zich als 'anders'. De hoogst genoten opleiding van de respondenten is in Tabel 1 te lezen.

Hoogst genoten opleiding	%
vmbo	3.0
mavo	1.2

havo	9.4
vwo	11.4
mbo	24.0
hbo	36.1
wo	14.9

Tabel 1: Percentages per hoogst genoten opleiding

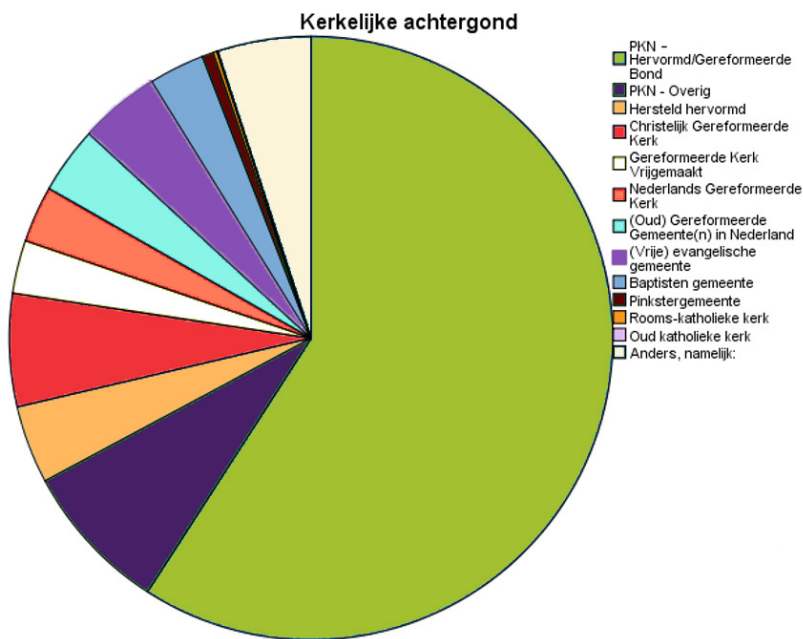
Daarmee heeft 27% van de respondenten een (v)mbo-achtergrond, 35,5% een havo/hbo-achtergrond en 26,3% een vwo/wo-achtergrond.

Jongeren in de kerk

Het grootste gedeelte van de jongeren ziet zichzelf als hervormd/Gereformeerde Bond (59,1%), 8% benoemt zichzelf als PKN-overig, 6,1% Christelijk Gereformeerd, 4,3% (vrij) Evangelisch en 4,2% Hersteld hervormd. Voor de andere kerkverbanden geldt dat minder dan 4% van de respondenten zich rekent tot dat kerkgenootschap. De meeste jongeren behoren hun leven lang al tot hetzelfde kerkverband (78,8%), 16,6% is van kerkverband veranderd, 2% van de respondenten is pas later lid geworden van een kerk en 2,7% van de jongeren (57 in aantal) behoren niet (meer) bij een kerkverband.

De jongeren zijn afkomstig uit kerkelijke gemeenten van verschillende groottes. De meeste jongeren (30,2%) schatten in dat ze in een kerk zitten waar op zondag tussen de 250 en 500 mensen samenkomen.

De vragenlijst is voor een groot deel ingevuld door jongeren die actief participeren in hun kerkelijke gemeente (73,3%). Dit betekent dat de vragenlijst waarschijnlijk door veel actieve jongeren is ingevuld, wat invloed zal hebben op de data. Van de jongeren zegt 54,8% dat ze overtuigd lid zijn van de kerkelijke gemeente waartoe ze behoren en dat ze actief participeren, 14,8% van de jongeren zegt dat overtuigd lid zijn van de kerkelijke gemeente, maar dat ze niet actief meedoen, 18,5% zegt dat ze lid zijn (geen overtuigd lid), maar wel meedoen aan activiteiten, 9% zegt dat ze lid zijn, maar (bijna) nergens aan meedoen, 3% is geen lid meer van een kerk.

Figuur 2: Kerkelijke achtergrond

Van de jongeren geeft 54,5% van de jongeren aan dat ze tijdens de kerkdienst actief meedoen (meebidden, meezingen en aandachtig luisteren naar de preek) en 32,9% geeft aan dit meestal te doen. Voor activiteiten buiten de kerkdienst zijn de jongeren minder betrokken: 19% doet bijna altijd mee aan activiteiten buiten de eredienst om, 35,4% meestal, 30,2% soms en 11% zelden en 3,8% nooit. Het kan zijn dat jongeren met 'soms' bedoelen dat ze soms naar activiteiten gaan, het kan ook betekenen dat ze naar sommige activiteiten soms gaan (bijvoorbeeld wel naar catechisatie, maar soms naar andere activiteiten).

Van de jongeren gaat 49,3% (meestal) twee keer per zondag naar de kerk, 42,7% gaat (meestal) één keer per zondag, 2,8% gaan ongeveer één keer per maand, 4,5% gaat onregelmatig, maar wel af en toe, 0,8% komt zelden in de kerk. Hieruit blijkt dat de respondenten in dit onderzoek overwegend op zondag naar de kerk gaan. 80,8% gaat naar de kerk omdat ze dat zelf willen, 16,3% omdat anderen dat wensen of verwachten en 2,9% gaat niet naar de kerk.

Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld over hun kerkelijke gemeente waartoe ze behoren. In Tabel 2 worden deze stellingen weergegeven, inclusief de gemiddelde score (M) en standaarddeviatie (SD). (Met de standaarddeviatie wordt getoond hoe groot de spreiding is van de antwoorden.) De jongeren konden 1-5 scores, waarbij 1 is helemaal mee oneens en 5 helemaal mee eens.

	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Ik voel me (als jongere/jongvolwassene) serieus genomen in mijn kerkelijke gemeente	3.79	0.970	12.0	18.7	69.4
In mijn kerkelijke gemeente is er ruimte en openheid voor mijn vragen en twijfels.	3.75	0.965	11.6	19.9	68.5
In mijn kerkelijke gemeente krijg ik de kans verantwoordelijkheden te dragen.	3.75	0.973	12.4	20.2	67.4
In mijn kerkelijke gemeente krijg ik de ruimte om mijn gaven en talenten in te zetten.	3.81	0.964	10.6	19.8	69.5
Ik heb veel contacten met uiteenlopende mensen uit mijn kerkelijke gemeente.	3.34	1.098	25.2	27.5	47.3
Ik ben tevreden over de aandacht die jongeren krijgen in mijn kerkelijke gemeente.	3.57	1.050	18.4	21.9	59.6
Ik ben tevreden over wat er georganiseerd wordt in mijn kerkelijke gemeente voor jongeren.	3.69	1.947	16.6	17.6	65.8

Tabel 2: Tevredenheid over kerkelijke gemeente

De jongeren zijn het gemiddeld met de stellingen eens, waarbij de grootste groep steeds 'mee eens' scoort. Met de vragen is ongeveer 10-20% van de jongeren het oneens.

Wat missen jongeren in de kerk?

Aan de jongeren is de open vraag "Wat mis je in de kerk?" gesteld. Op deze vraag zijn 1895 verschillende antwoorden gekomen, waarvan 98 jongeren aangeven het niet te weten en 149 jongeren geven aan dat ze tevreden zijn over hun kerkelijke gemeente en dat ze dus niet iets missen. In de resterende 1648 antwoorden zijn zes thema's te ontdekken. Die worden hieronder behandeld. Belangrijk hierbij te vermelden is dat de vraag negatief geformuleerd was, waardoor alleen de tekortkomingen genoemd worden. Uit de kwantitatieve antwoorden blijkt dat het overgrote gedeelte van de groep tevreden is over de kerkelijke gemeente.

Input jongeren

Allereerst hebben 143 jongeren niet het idee dat ze invloed kunnen hebben in de kerk en missen ze dit. Sommige van hen voelen zich zelfs buitengesloten of hebben het gevoel niet mee te tellen. Deze jongeren zouden graag meer inspraak willen in de keuzes die gemaakt worden. Het voelt voor hen alsof hun mening niet serieus genomen wordt. Jongeren zouden graag willen dat er naar hun wensen en behoeften wordt geluisterd en dat ze mee kunnen denken en beslissen in de kerk. Een jongere schrijft:

“Meer verantwoordelijkheid bij de jongeren zelf neerleggen. Bij ons is het zo dat alles moet goedgekeurd worden door de kerkraad die over het algemeen bestaat uit oudere mensen.” Een ander schrijft: “Het lijkt als jongere erg lastig om een plekje te vinden te midden van alle volwassenen. De kerk wordt gerund door de volwassenen, het initiatief komt van hen uit. Ik heb niet het gevoel dat ik veel invloed heb.” Een jongere beschrijft zijn wens als volgt: “Dat de kerkenraad meer in gesprek gaat met jongeren, misschien wel echt georganiseerd. Om vragen te kunnen beantwoorden, etc. Nu is die mogelijkheid er ook wel, maar je moet er speciaal voor bellen, of je moet toevallig even met de dominee het er over hebben tijdens een jongerenavond of iets dergelijks.”

Openheid en ruimte voor gesprek

Jongeren (186) geven aan dat ze ruimte missen voor hun vragen en een open gesprek over die vragen. Veel van deze jongeren geven aan dat er geen openheid is voor bepaalde opvattingen. Een jongere schrijft: *“Ruimte om het oneens te zijn, zonder dat dat gelijk word afgeschoten.”* Men ziet dat er angst is om bepaalde onderwerpen te bespreken. Meerdere jongeren geven aan dat er weinig gesproken wordt over bijvoorbeeld homoseksualiteit. Jongeren zouden willen dat er meer openheid zou zijn in de kerk over onderwerpen waar nu een taboe op ligt. Iemand schrijft: *“Daarnaast mis ik het inlevingsvermogen van de ouderlingen (geldt niet voor alle). Als ik in een huisbezoek met hen spreek merk ik dat ze eigenlijk zoiets hebben van ‘al die zware problemen komen niet onder ons voor. Dat is alleen buiten de kerk’. En ze weten eigenlijk amper wat er allemaal omgaat in je leven.”*

Jongeren geven daarbij vaak aan dat ze behoefte hebben aan open gesprek. Dat kan binnen de gehele kerk, of binnen de catechisatiesetting. Een jongere schrijft: *“Aansluiting met jongeren qua catechisatie is er niet, qua methode. Het is ‘ouderwets’ leren, de dominee lijkt een monoloog te voeren i.p.v. dat er echt een gesprek gevoerd wordt met jongeren. Hij mist de aansluiting met ons.”* Een andere jongere schrijft: *“Wat ik mis in de kerk zijn de discussies. Dit zou ik graag meer willen zien tijdens bijvoorbeeld catechisatie. Zodat je over bepaalde kwesties ook meningen van anderen te weten komt.”*

Deze jongeren geven aan dat ze een open gesprek zouden willen waarin écht naar hun verhaal geluisterd wordt. Zij ervaren dat er snel een oordeel is over hun eerlijke (en soms kritische) vragen. Veel van deze jongeren geven aan dat zij vragen hebben over het geloof, dat zij geen zekerheid ervaren, dat zij twijfelen aan de dingen die in de kerk ‘als normaal’ worden gezien. Het kost veel moeite om hierover een gesprek te beginnen en in een gesprek ervaren zij vaak geen ruimte voor deze vragen. Sommigen geven aan dat zij ruimte voor zulke vragen missen in catechisaties en dat er dan te veel eenrichtingsverkeer is. Er wordt aangeraden om te zorgen voor meer één-op-één-contact, waarin een kwetsbaar en eerlijk gesprek mogelijk is. Dit kan bijvoorbeeld door het aanstellen van buddy's, mentoren of jeugdwerkers.

Speciaal voor jongeren

Door 249 jongeren wordt aangegeven dat ze activiteiten missen die specifiek georganiseerd zijn voor jongeren. Jongeren ervaren met name een gat rond de leeftijd van 23 tot 30 jaar. Er worden weinig dingen

georganiseerd voor studenten en jongeren die net gestart zijn met werken. Na de belijdeniscatechisatie is er vaak geen vervolg. Jongeren missen het contact met anderen, de bezinning met anderen en het nadenken over bepaalde thema's en worstelingen van het dagelijks leven. *“Meer aandacht voor de jongeren boven de 20, zodat je die actief betrokken houdt bij de kerk.”*

Daarnaast geven 89 jongeren aan dat ze jeugddiensten missen en dit (meer) zouden willen zien. In deze jeugddiensten zou dan aandacht moeten zijn voor thema's die de jeugd aanspreken. Ook is hier een ontspannen sfeer en setting van belang. Deze dienst is niet alleen vóór jongeren, maar ook dóór jongeren. Een jongere schrijft: *“Veel jongeren lopen weg uit onze kerk, dat vind ik jammer. Dit komt omdat er weinig echte aandacht is voor de jeugd en er meer aandacht wordt besteed aan de ouderen en de kerkenraad. Ik zou graag een jeugddienst willen organiseren, maar dat gaat niet lukken.”*

Een aantal jongeren (82) geeft aan dat ze andere jongeren en jeugd missen in de kerk. Iemand schrijft: *“Er zijn weinig jongeren, waardoor er weinig activiteiten zijn voor jongeren.”*

Verbondenheid tussen generaties

Hoewel 338 jongeren aangeven dat ze meer activiteiten willen speciaal voor jongeren, wordt ook 60 keer aangegeven dat er meer activiteiten moeten komen voor de gehele gemeente. Er wordt aangegeven dat deze activiteiten de verbondenheid tussen de verschillende generaties kan vergroten. In sommige gemeenten zijn de missionaire activiteiten sterk geconcentreerd rond feestdagen, in andere gemeenten zijn er überhaupt geen activiteiten. Jongeren missen het contact met ouderen in de gemeente en zien er naar uit om meer van anderen te leren en een echte gemeenschap te zijn. Iemand schrijft: *“Meer gemeente-brede activiteiten. Veel is nu gericht op alleen jongeren of alleen ouderen. Het meer combineren van generaties kan soms voor mooie dingen zorgen.”*

Door 218 jongeren wordt aangegeven dat ze meer contact, relatie en betrokkenheid willen tussen en vanuit alle gemeenteleden. Jongeren ervaren weinig betrokkenheid en interesse richting jongeren door andere gemeenteleden. Ze zien ook dat sommige nieuwe gemeenteleden niet worden opgemerkt door de andere gemeenteleden. Ze signaleren groepsvorming en weinig gevoel van eenheid. Ook zien ze dat betrokkenheid vaak vanuit een vaste groep gemeenteleden komt, maar niet breed gedragen wordt. Iemand schrijft: *“Ik zou willen dat meer mensen actief zijn in de gemeente, want de gemeente wordt vaak gedragen door dezelfde. Als iedereen een kleine taak op zich neemt, dan is het niet zoveel.”* De jongeren missen de connectie met andere gemeenteleden. Ze zouden meer verbinding willen zien: *“Ik zou het mooi vinden als er meer verbinding tussen de jongeren en de ouderen is, om van elkaar te kunnen leren.”*

Veranderingen

Iets meer dan honderd jongeren (117) zouden graag willen dat de kerk moderniseert of meer openstaat voor veranderingen. Ze geven hierbij niet altijd aan wat ze daarmee bedoelen. Een jongere beschrijft het wat uitgebreider: *“Ik ben van mening dat de kerkelijke gemeente meer tegemoet mag komen aan de*

geloofsbeleving van de jongere generatie. Hierbij denk ik aan de wens om ritmisch te zingen, geestelijke liederen te zingen tijdens de dienst en inbreng te hebben in de wijze waarop bepaalde zaken geregeld zijn."

Veel jongeren (238) geven aan dat ze andere vormen van aanbidding en muziek missen in de kerk. Men wil niet dat er alleen psalmen gezongen worden in de dienst. Jongeren geven aan dat dit hen niet aanspreekt en dat zij deze vaak lastig vinden te begrijpen. Gezangen, liederen, opwekkingsliederen, liederen van Sela en Engelse liederen sluiten meer aan bij hun belevingswereld. Bij sommige jongeren gaat het om de muziek in de eredienst, andere jongeren geven aan meer *sing-ins* te willen. Ook gaat bij veel jongeren de voorkeur uit naar andere muziekinstrumenten, zoals piano en andere muziekinstrumenten. Een jongere schrijft: *"Ik zou liever naast Psalmen ook gezangen/liederen zingen met een ander instrument dan orgel, zodat het dichterbij komt."*

39 jongeren geven aan dat ze veranderingen wensen in de liturgie. Er komen suggesties voorbij als een kortere preek, vaker en langer koffiedrinken en geen afkondigingen voor aanvang van de dienst.

Een aantal jongeren heeft behoefte aan meer voorbeeldfiguren in de kerk. Ze missen personen die niet vanuit hun positie gesprekken voeren, maar vanuit relatie. Een jongere schrijft: *"Voor ons als jongeren missen we de geestelijk vaders."* Een ander schrijft het volgende te missen: *"Relationeel jeugdwerk. Het jeugdwerk bestaat nu uit een programma draaien en zo snel mogelijk weer naar huis. Er is weinig ruimte voor persoonlijk contact."*

Daarnaast worden nog allerlei andere dingen genoemd, maar dan door tussen de 10 en 30 mensen. Men zou het interkerkelijker willen (16), meer Christus centraal (14) laagdrempeliger (13), meer enthousiasme (27).

Kerkdienst

142 jongeren geven iets aan over de kerkdienst. Van deze jongeren benoemen er 87 dat ze 'praktische diensten' missen, waarin aandacht is voor onderwerpen uit de actualiteit en voor het leven van alledag. In hun beleving is er vooral aandacht voor leerstellingen en dogma's, maar weinig voor hoe het christen-zijn er in de praktijk uit moet zien. Sommige jongeren geven het aan zeer waardevol te vinden als er themapreken worden gehouden, bijvoorbeeld over depressie, hoop, woede, seksualiteit, enzovoorts. Een jongere schrijft: *"Ik mis in mijn kerk een link met het grote perspectief op Gods Koninkrijk. De boodschap die wordt gebracht, is vaak mijns inziens niet heel relevant voor de praktijk van een christelijk leven, maar gaat vaak over bijzaken en leerstelligheden."* Iemand anders schrijft: *"Een eredienst gericht op praktijk, de realiteit doordeweeks als christen in de maatschappij, niet alleen op doctrine. Hoe werkt dat wandelen met Jezus, hoe kunnen we elkaar hierin helpen? Met onderwerpen als belang bijbel, kracht van gebed, wat betekent het om hoop te hebben hoe komt dit tot uiting, afleiding (waar besteed je tijd aan, waar kijk je naar, hoe heeft dit effect op je denken?)."*

Daarnaast geven 55 jongeren aan dat ze meer diensten willen met diepgang. Ze schrijven over het meer

willen van diepgang, of meer Bijbelstudie. Een jongere schrijft: *“De diepgang in de prediking gaat achteruit. Ik zou graag willen dat de diepgang in de prediking zou blijven.”*

Jongeren en hun geloof

Om meer inzicht te krijgen in jongeren en hun geloof, worden allereerst de resultaten weergegeven van de religieuze verbondenheid van jongeren. Vervolgens worden de resultaten getoond van de mate van orthodoxie van de jongeren.

Religieuze verbondenheid

Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld om hun religieuze verbondenheid te meten. In Tabel 3 zijn de vragen af te lezen, inclusief het gemiddelde (M) en standaarddeviatie (SD).

	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Het geloof is belangrijk voor mij.	4.36	0.900	5.1	8.1	86.8
Ik voel me verbonden met andere christenen in Nederland.	3.75	0.967	10.6	22.8	66.6
Ik voel me verbonden met christenen wereldwijd.	3.39	1.029	18.7	32.3	49
Ik ben tot (persoonlijk) geloof gekomen.	3.85	1.109	13.6	18.4	68
Ik heb duidelijke ideeën over hoe ik wil leven als christen.	3.69	0.932	11.6	23.6	64.8
Ik doe mijn best om te leven als christen.	3.98	0.835	6.2	13.0	80.8
Het christelijk geloof heeft invloed op de keuzes die ik maak.	4.10	0.862	5.5	11.1	83.4
Mijn geloof heeft invloed op mijn toekomstperspectief.	4.06	0.950	7.9	11.9	80.2
			Nooit en zelden	Soms	Meestal en bijna altijd
Ik twijfel of God bestaat.	2.19	0.949	65.4	27.4	7.3
Ik lees persoonlijk in de Bijbel.	3.44	1.183	22.0	29.7	48.3
Ik bid persoonlijk.	3.96	1.084	11.3	18.6	70.1

Tabel 3: Religieuze verbondenheid

Ongeveer 5% van de jongeren doet niet zijn best om te leven als christen. Ongeveer 10% bidt zelden of nooit persoonlijk, 22% van de jongeren leest niet persoonlijk in de Bijbel. Meer dan de helft van de jongeren (68%) zegt dat ze (persoonlijk) tot geloof zijn gekomen; ongeveer 25% kiest hier voor de optie ‘helemaal mee eens’.

In Tabel 4 is te zien op welke plekken het geloof van de jongeren aanbod komt in hun leven:

Plek waar geloof aan de orde komt	%
Studie	36,4
(bij)Baan	27,8
Familie	65,3
Sport	6,3
Vriendenkring	60,9

Tabel 4: Percentages per plek waar geloof aan de orde komt.

Orthodoxie

Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld om hun mate van orthodoxie te meten. In Tabel 5 is af te lezen hoe jongeren op deze vragen scoren. De jongeren scoren gemiddeld een 3,95 op orthodoxie.

	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Ik ben er zeker van dat God bestaat.	4.27	.947	6.9	8.4	84.7
Ik ben zeker van het christelijk geloof.	4.12	.945	7.6	11.4	81.0
Ik geloof dat de Bijbel het Woord van God is.	4.40	.827	3.6	6.5	89.9
Ik geloof in het bestaan van de hemel.	4.48	.756	2.2	5.3	92.3
Ik geloof in het bestaan van de hel.	4.18	.944	5.3	15.3	79.3
Ik geloof in het bestaan van de duivel.	4.36	.873	4.3	7.8	88.0
De Bijbel is bepalend voor hoe ik mijn leven inricht.	3.74	.956	9.8	25.4	64.7
Het geloof in Jezus is de enige mogelijke weg tot behoud.	4.22	.980	6.9	12.0	81.1
Uiteindelijk zijn er maar twee groepen mensen: mensen die bij God horen en mensen die niet in Hem geloven.	3.72	1.232	18.9	19.3	61.9
Het beste dat iemand kan overkomen is Jezus leren kennen.	4.28	.871	3.7	12.7	83.5
Als de wetenschap en de Bijbel elkaar tegenspreken, dan heeft de wetenschap het bij het rechte eind.	2.16	.938	68.0	23.9	8.1
Elke religie heeft wel fouten. Er is niet één perfecte religie.	2.85	1.244	44.8	19.3	36.0
Mensen aan wie het evangelie niet is verteld, mogen ook in de hemel komen.	3.41	1.017	16.7	34.9	48.3

Tabel 5: Orthodoxie

Op bijna elke vraag scoren de jongeren erg hoog. Alleen met de stelling dat elke religie wel fouten heeft, is een lager percentage (37%) het eens. Op de stelling 'Mensen aan wie het evangelie niet is verteld, mogen ook in de hemel komen' is men genuanceerder: 48% is het daarmee eens, 34,9% scoort neutraal en 16,7% scoort '(helemaal mee) oneens'.

Jongeren en missionair zijn

Om meer inzicht te krijgen in hoe jongeren missionair zijn, worden in deze paragraaf alle resultaten getoond van de onderdelen in de vragenlijst die daarvoor helpend zijn.

Bewustzijn

De jongeren geven overwegend aan zich geroepen te voelen om te getuigen van Jezus in hun leven, men scoort hier gemiddeld een 4,14. Als dit gemiddelde verder onderzocht wordt, dan blijkt dat 15% van de respondenten zich niet geroepen voelt, 29,5% antwoordt hierop met 'neutraal', 52,2% voelt zich wel of heel erg geroepen van Jezus te getuigen.

Overtuigingen missionair zijn

Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld om te onderzoeken hoe zij denken over missionair handelen. Welke overtuigingen hebben zij? Allereerst mochten de jongeren 3 onderdelen kiezen die zij het meest belangrijk vinden voor missionaire activiteiten (zie Tabel 6).

Overtuiging	Aantal jongeren
Luisteren naar de ander, zonder te oordelen.	939
Contacten leggen, relaties/vriendschappen aangaan.	779
Respect hebben voor elkaar.	767
Getuigen van Jezus Christus door het Evangelie door te geven.	707
Zegen verspreiden aan de naaste door het goede te doen.	567
Gebed.	469
Informatieoverdracht over het christelijk geloof.	466
Van elkaar leren.	389
Over en weer ervaringen delen rondom geloof en zingeving.	354
Zoeken naar overeenkomsten en verbindingen.	313
Inhouden van de bijbel niet veranderen per context, maar wel de manier waarop je die communiceert.	308
Boodschap verkondigen, ook al schuurt het.	259
De goede vragen stellen.	238

De ander overtuigen.	154
De inhoud van het Evangelie aanpassen aan de hoorder.	105
De ander bekeren.	42

Tabel 6: Top drie van belangrijkste aspecten van missionair zijn

Vervolgens zijn er verschillende stellingen aan de jongeren voorgelegd, waarop ze konden reageren met score 1-5. In Tabel 7 zijn de resultaten weergegeven. Met deze vragen is geprobeerd inzichtelijk te krijgen hoe jongeren denken over houding en attitude bij missionair zijn.

Overtuiging	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Het is verkeerd om de ander te willen overtuigen van jouw geloof.	2.65	1.055	52.2	24.6	19
Het is verkeerd om de keuzes van anderen ter discussie te stellen.	2.53	.953	58.4	23.7	17.9
Het is verkeerd je persoonlijke geloof te delen met iemand in de hoop dat hij precies op dezelfde manier zal gaan geloven als jij.	2.81	1.079	45.5	22.9	31.6
Als iemand het niet met je eens is, dan voelt dat als een veroordeling.	2.20	.827	73.6	17.5	9
Als iemand het niet met je eens is, dan maakt dat niets uit, omdat iedereen zijn mening mag hebben.	3.67	.955	13.3	21.3	65.4
We moeten voorzichtig zijn met het naar buiten treden met ons geloof, omdat er al zo negatief wordt aangekeken tegen christenen.	2.37	1.025	65.1	16.7	18.2
Ik vind het ongepast om over 'zekerheden' te praten wat betreft het christelijk geloof; want ook wij kunnen het niet zeker weten.	2.58	1.088	53.9	23.4	22.7

Tabel 7: Overtuigingen over missionair zijn

Vervolgens is door middel van stellingen aan de jongeren gevraagd hoe zij denken over hun visie op missionair zijn. De jongeren konden kiezen wat missionair zijn vooral betekent. 849 jongeren zien missionair zijn als 'anderen iets van mijn geloof laten zien door mijn manier van leven', 453 jongeren als 'anderen vertellen over Jezus als redder', 304 als 'met anderen in gesprek zijn over geloven en zingeving' en 109 als 'anderen overtuigen van het christelijk geloof'.

De meeste jongeren (985) zijn missionair vooral gericht op niet-christenen in de directe omgeving. 143

jongeren zijn missionair vooral gericht op niet-christenen in Nederland en 146 jongeren op niet-christenen wereldwijd. Dit past ook bij hun visie, waaruit blijkt dat missionair zijn voor de jongeren vooral betekent dat je door je leven aan anderen laat zien wat geloven betekent.

Wat verstaan jongeren onder missionair zijn?

Op de open vraag *“Waar denk je aan bij missionair zijn?”* zijn 1751 antwoorden gekomen, waarvan 124 jongeren hebben aangegeven het niet te weten. De grootste groep (395 jongeren) geeft een kort antwoord, zoals ‘evangelisatie’ of ‘zending’. Daarnaast geven veel jongeren aan dat het gaat om woorden en/of daden. Hieronder wordt dit nader toegelicht. Jongeren geven soms ook aan dat het juist gaat om woorden én daden, zoals deze jongere schrijft: *“Aan anderen iets van het Evangelie delen: in woord en daad. Zelf doe ik dit het liefste in daden, en bid God om openingen om Zijn Woord te vertellen. Soms geeft Hij die, en dat geeft zoveel blijdschap! Ik geloof dat iedereen het goede nieuws moet horen. Wanneer we met God leven, zijn we echt gelukkig (ondanks de omstandigheden). Missionair zijn betekent hoop geven aan onze medemens. Echte hoop.”*

Woorden

Een groep jongeren (330) geeft aan dat ze bij missionair zijn vooral denken aan het verspreiden van het Evangelie of door het vertellen over Jezus. Deze jongeren noemen aspecten waaruit blijkt dat het om eenzijdige communicatie gaat. *“Mensen die over Christus gaan vertellen.”* Een groep jongeren (112) benoemen ook met name het in gesprek gaan over het Evangelie als kenmerk van missionair zijn, maar uit deze antwoorden blijkt een tweezijdige communicatie. *“In gesprek gaan met anderen over het geloof en het doel van je leven.”* Een jongere schrijft: *“Ik zet nooit een knopje aan van ‘nu ga ik missionair zijn’. Ik praat graag over geloof en zingeving, en als ik met vrienden praat over bepaalde problemen, is vaak hoe ik deal met zo’n probleem gerelateerd aan mijn geloof. Dan leg ik dat uit. Niet omdat ik ze wil overtuigen, maar gewoon omdat we in gesprek zijn. En ik probeer heel open te praten over alle dingen die de kerk mij brengt, maar ook alle dingen waarin de kerk soms faalt, en hoe dat ook niet per se erg is. Ik probeer gewoon mezelf te zijn, en ik ben christelijk. Er vragen dan af en toe onchristelijke vriendinnen of ze mee mogen naar de kerk, en dan neem ik ze mee.”* 112 keer wordt benoemd dat het belangrijk is om niet te oordelen.

Daden

Jongeren (119) benoemen dat het vooral gaat om het verspreiden van het Evangelie of het wijzen op Jezus, maar dan niet in de vorm van een gesprek, maar door daden. Voor deze jongeren is missionair zijn vooral door je manier van leven iets van God laten zien: *“Door je daden laten zien wie Jezus is.”* Elf jongeren geven aan dat het belangrijk is om het vooral op je eigen manier te doen: *“Evangeliseren, desnoods met woorden... het gaat om hoe je doet en bent: hoe ga je om met anderen, hoe leef je, wat laat je zien van jezelf.”*

Daarnaast gebruiken 181 jongeren woorden als ‘laten zien’. Zij benoemen expliciet dat het bij missionair zijn

erom gaat dat je iets van Jezus of God of geloven laat zien in je leven. *“Aan mensen laten zien wat het is om met hoop en verwachting te leven.”* Een groep jongeren (117) zegt dat het vooral gaat om licht en liefde te verspreiden. *“In mijn dagelijkse leven laten zien dat ik Jezus wil dienen en lief hebben voor wat Hij voor mij heeft gedaan. Ik ben ervan overtuigd dat hoe Jezus leefde ook voor mijn leven bepalend moet zijn in hoe ik met mijn naaste omga. Dat ik hen dien en hen in mijn doen en laten wijs op Jezus door te letten op mijn taalgebruik, kleding, gedrag, etc.”*

101 jongeren noemen het ‘leven als een christen’. Deze jongeren geven expliciet aan dat het gaat om het leven als een christen en op die manier iets van je geloof te kunnen delen: *“Door mijn levensstijl anderen laten zien hoeveel rust en vrede het geeft om in God te geloven, om bij Hem te horen, om te weten dat Hij voor je zorgt. En daarmee anderen laten zien dat zij iets missen.”* 98 jongeren geven hiervoor niet de benaming ‘christen’, maar stellen dat je moet leven als goed mens. Je bent missionair als je je best doet, eerlijk bent, anderen helpt enz.: *“Elkaar helpen of steunen waar het kan, bijvoorbeeld door tijd of geld te geven.”* 36 jongeren geven aan dat het gaat om dienen en dienstbaarheid: *“Jezelf dienstbaar stellen voor God, zodat het uiteindelijk tot Zijn eer zal zijn.”*

4 jongeren benoemen dat het er vooral om gaat dat je anderen nieuwsgierig maakt naar God, zodat ze gaan nadenken over God of het geloof.

Missionaire activiteiten

Voor een groep jongeren (65) richt missionair zijn zich vooral op het meedoen aan missionaire activiteiten: *“Missionaire activiteiten van mijn studentenvereniging, welke ik graag bezoek.”*

Zending

Een groep van 50 jongeren denkt bij missionair zijn aan iets dat in het buitenland plaatsvindt. Een jongere stelt: *“Een zendeling die naar het buitenland vertrekt om daar de mensen over Jezus te vertellen.”*

Negatieve connotatie

Er zijn 5 jongeren die opschrijven dat ze vooral aan iets vervelends denken bij missionair zijn. Een jongere schrijft: *“Aan de ene kant aan vervelende mensen die proberen hun geloof op je te forceren...”* Een jongere geeft aan het woord missionair ouderwets te vinden: *“Ouderwets monniken/nonnen die het evangelie gaan brengen aan inheemse stammen in Afrika, het woord missionair heeft bij mij een vrij ouderwets (en eigenlijk) verouderd stempel. Ik zelf gebruik liever de term ‘evangelist’.”*

Missionair handelen

Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld om te ontdekken op welke manier zij missionair actief zijn. Sommige vragen komen overeen met de eerder genoemde vragen die gingen over de visie op missionair zijn. Ook bij deze vragen is te zien dat jongeren op verschillende manieren missionair actief zijn. In Tabel 8 zijn de resultaten af te lezen.

Missionair handelen	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Ik ben missionair actief voor mensen in mijn directe omgeving.	4.04	1.357	21.9	34.7	43.4
Ik ben missionair actief voor mensen in Nederland.	3.34	1.584	46	35.2	18.9
Ik ben missionair actief voor mensen wereldwijd door naar andere landen te gaan en me daar in te zetten.	2.57	1.739	68.3	16.3	17.4
Ik ben missionair actief voor mensen wereldwijd door anderen (personen of organisaties) financieel te steunen.	3.66	1.661	34.5	22	43.5
Ik geef een gedeelte van mijn vrije tijd aan missionaire activiteiten.	3.32	1.673	47.6	21.6	30.8
Ik ben actief in evangelisatiewerk.	2.89	1.600	58.2	23.5	18.2
Ik ben actief in kinderevangelisatiewerk.	3.11	1.706	49.3	17.6	33.1
Ik getuig in mijn leven van Jezus.	4.39	1.076	10.2	29.7	60
Ik getuig van mijn geloof door de manier waarop ik leef of in het leven sta.	4.60	.977	6.4	17.3	76.4
Ik getuig van mijn geloof door met anderen over mijn geloof te praten.	4.43	1.073	9.6	21.8	68.6
Ik probeer anderen te overtuigen van mijn geloof.	3.29	1.399	41.4	39.6	19
Ik ben benieuwd naar hoe anderen geloven of zin aan hun leven geven.	4.65	.867	4.4	13.3	82.3
Ik zal niet zo snel over mijn geloof praten, omdat ik me schaam dat ik christelijk ben.	2.05	.885	75.5	17	7.4

Tabel 8: Missionair handelen

Daarnaast is een aantal vragen gesteld om te kijken hoe frequent jongeren mee doen aan verschillende activiteiten. In Tabel 9 zijn de resultaten hiervan te zien.

Missionair handelen in %	N	Nooit	Zelden	Soms	Meestal	(bijna) Altijd
Ik heb Dabar-werk gedaan.	1379	78	4.9	6.8	5.4	4.9
Ik ben op een werkvakantie geweest naar het buitenland.	1598	69.4	6.8	12.8	7.2	3.8
Ik doe mee met missionaire activiteiten die door mijn kerkelijke gemeente worden gedaan.	1519	35.8	19.3	27.1	13.4	4.3
Ik neem een niet-christen mee naar de kerk.	1595	48.6	30.7	17.6	2.3	.9

Ik doe mee aan evangelisatie.	1865	46.2	24.5	19.4	6.2	3.4
-------------------------------	------	------	------	------	-----	-----

Tabel 9: Frequentie missionair handelen

Daarnaast is gevraagd hoeveel jongeren meegedaan hebben aan activiteiten van de drie organisaties. In Tabel 10 zijn de resultaten hiervan te lezen.

Activiteit	Aantal
Vakanties HGJB	333
Kerstconferentie HGJB	280
Dabar IZB	207
Scholierenweekend HGJB	145
Houvast avonden HGJB	105
Focustraject in gemeente IZB	83
Jongeren café GZB	33
Experiencereis GZB	32
Zendingsweekend GZB	22

Tabel 10: Aantal jongeren meegedaan aan activiteiten van organisaties

Ervaringen

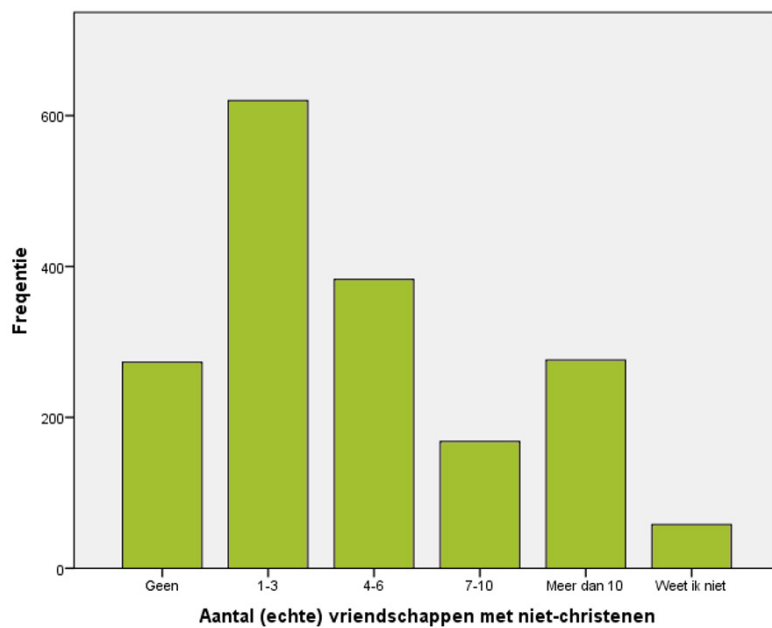
Aan de jongeren zijn verschillende vragen gesteld om in kaart te brengen welke ervaringen zij hebben met missionaire activiteiten. Tabel 11 zijn de uitkomsten hiervan af te lezen; allereerst twee vragen over enthousiasme, vervolgens vier vragen over leereffect en daarna zeven vragen over capabel voelen.

Ervaringen	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Enthousiasme					
Ik ben enthousiast over missionair bezig zijn.	3.11	.985	23.6	41.5	35
Ik geniet van missionaire activiteiten.	3.24	.976	18.5	38.8	42.7
Leereffect					
Door mee te doen aan missionaire activiteiten leer ik over God en geloven.	3.67	.898	9.0	25.4	65.6
Door mee te doen aan missionaire activiteiten groei ik in mijn geloof.	3.73	.868	6.9	24.3	68.9

Door mee te doen aan missionaire activiteiten verander ik als gelovige.	3.60	.854	6.1	31.1	60.8
Door mee te doen aan missionaire activiteiten heb ik meer respect gekregen voor mensen die niet geloven.	3.60	.925	20.7	45.1	34.3
Capabel voelen					
Als iemand mij vragen stelt over het geloof, dan weet ik hoe ik moet reageren of antwoorden	3.41	.929	16.4	33.8	49.7
Ik voel mij geschikt genoeg om missionair actief te zijn.	3.19	1.023	27.4	28.4	44.1
Ik voel mij geschikt genoeg om het gesprek met een niet-christen aan te gaan over het geloof.	3.43	.987	19.8	23.7	56.6
Ik voel mij geschikt genoeg om vragen over mijn geloof te beantwoorden die door een niet-christen gesteld worden.	3.51	.947	17.1	22.5	60.5
Voordat ik missionair bezig kan zijn moet ik eerst zekerder zijn van mijn geloof.	2.98	1.101	42.1	20.4	37.6
Ik zou het christelijke geloof makkelijker delen, als er meer bewijs was.	2.89	1.161	44.7	19.2	36
Ik zou het christelijke geloof makkelijker delen, als het christendom een betere reputatie had.	2.83	1.130	46.1	18.6	35.4

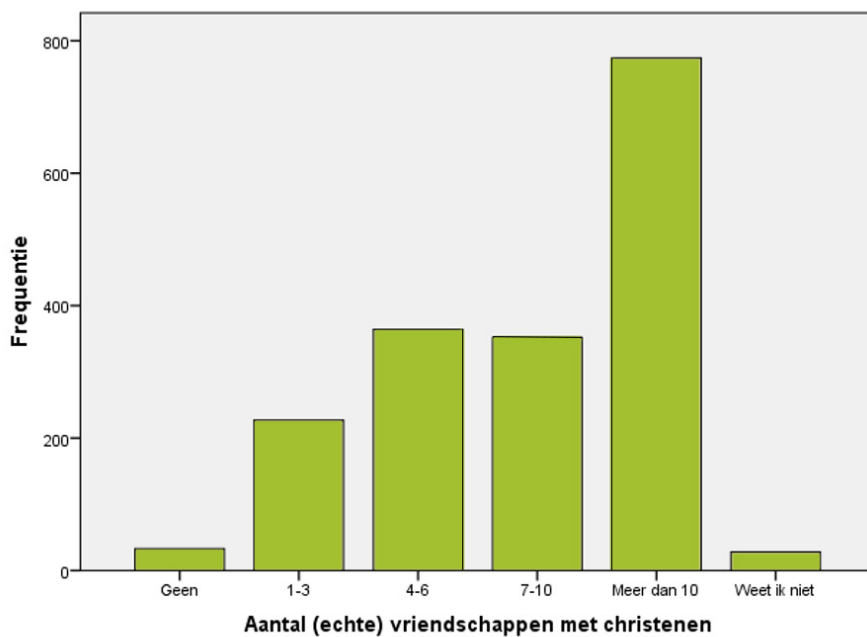
Tabel 11: Ervaringen met missionaire activiteiten

In het afgelopen jaar heeft 6,8% van de jongeren geen gesprekken gehad met niet-christenen over het geloof, 22,3% had dit 1-2 keer, 35,2% had dit 3-5 keer, 28,2% had dit 6-20 keer en 7,5% had dit meer dan 20 keer. Aan de jongeren is gevraagd hoeveel (hechte) vriendschappen zij hebben met niet-christenen. In Figuur 3 is af te lezen welke antwoorden jongeren geven. 15,4% van de jongeren heeft geen vriendschappen met niet-christenen.

Figuur 3: Aantal (echte) vriendschappen met niet-christenen

De jongeren hebben ook antwoord gegeven op de vraag hoeveel (echte) vriendschappen ze hebben met christenen. De antwoorden op deze vraag zijn te vinden in Figuur 4.

Figuur 4: Aantal (echte) vriendschappen met christenen

Op de stelling 'met mijn niet-christelijke vrienden praat ik niet of nauwelijks over mijn geloof', reageerde de jongeren zoals weergegeven in Tabel 12. Een derde van de jongeren praat niet of nauwelijks met zijn niet-christelijke vrienden over het geloof.

	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Met mijn niet-christelijke vrienden praat ik niet of nauwelijks over het geloof.	3.25	1.363	37.4	21.5	31

Tabel 12: Praten over het geloof met niet-christelijke vrienden

Belangrijkste reden om mee te doen

Aan de jongeren is de open vraag "Wat is de belangrijkste reden om mee te doen aan missionaire activiteiten?" gesteld. Op deze vraag zijn 1263 antwoorden gekomen, waarvan 37 jongeren aangeven het niet te weten en 33 jongeren aangeven niet mee te doen aan missionaire activiteiten. Voor veel jongeren is de

reden om mee te doen dat daarmee het Evangelie verspreid wordt (354). In de resterende 1294 antwoorden zijn vier thema's te ontdekken. Die worden hieronder behandeld.

Onderdeel van het geloof

Voor de meeste jongeren (498) is de belangrijkste reden om mee te doen aan missionaire activiteiten dat het bij het geloof hoort. 354 jongeren geven aan dat het gaat om het verspreiden van het Evangelie en het anderen bekend maken met God. Veel jongeren geven aan dat ze graag willen dat anderen Jezus leren kennen. Een jongere schrijft: "Omdat ik intrinsiek graag wil dat iedereen Jezus Christus aanneemt."

Sommige jongeren (144) geven expliciet aan dat het een opdracht is, dat het moet van God, de Bijbel of Jezus. Daarbij wordt vaak verwezen naar de opdracht die Jezus gaf: "Het is de opdracht van Christus!" Of: "Omdat het Gods roeping op mijn leven is (zie de grote opdracht in Mattheüs 28)." Een ander: "Omdat ik ervan overtuigd ben dat dat is waartoe wij op aarde zijn. Er is 1 'purpose' in ons leven en dat is de ander dienen zoals Jezus ons diende en alle volken tot zijn leerlingen maken." Dit brengt voor sommige jongeren een grote ernst met zich mee. Dat laat het volgende zien wat een jongere schrijft: "God heeft ons opdracht gegeven om andere mensen over Hem te vertellen. Iedereen heeft God nodig, zonder God ga je verloren! Met deze opdracht hebben we een grote verantwoordelijkheid gekregen! 'Want ieder die de Naam van de Heere zal aanroepen, zal zalig worden. Hoe zullen zij dan Hem aanroepen in Wie zij niet geloven? En hoe zullen zij in Hem geloven van Wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder iemand die predikt?' (Romeinen 10:13-14) Ook uit (o.a.) Ezechiël 33 blijkt duidelijk dat we de plicht hebben om mensen te waarschuwen. Hier wordt zelfs bij gezegd: 'als we goddeloze mensen niet waarschuwen voor hun zonde en dat ze zich moeten bekeren' dan zal God ons daar rekenschap van vragen (Ez 33:8-9)! God wil niets liever dan dat iedereen gered wordt! Dit is ook mijn verlangen (en dat van iedere christen, als het goed is)."

19 jongeren geven aan dat ze druk voelen vanuit anderen om deel te nemen aan deze activiteiten, waarbij het dan meestal gaat om de eis van de ouders. Een jongere schrijft: "Omdat mijn ouders daar een goed gevoel bij hebben en om met leeftijdgenoten om te gaan." Een andere jongere schrijft: "Momenteel groepsdruk. Ik zou willen dat het oprechte passie voor het geloof is, maar dat is het niet."

Manier om God te dienen

Verschillende antwoorden laten zien dat jongeren meedoen met missionaire activiteiten omdat ze op die manier God kunnen dienen. 25 jongeren geven expliciet aan dat ze meedoen omdat ze daarmee God dienen, of omdat ze op die manier hun talenten in kunnen zetten. Een jongere schrijft: "Iets voor God doen, God kunnen dienen / eren."

103 jongeren geven aan dat ze zo aan anderen kunnen laten zien wat geloof is. 131 jongeren schrijven dat ze op die manier iets van Gods liefde kunnen uitstralen: "Jezus liefde verspreiden." 18 jongeren gebruiken woorden als 'blijheid' en 'vreugde': "het willen delen van in de vreugde." 95 jongeren zeggen op deze manier anderen te kunnen helpen (in andere landen, of dichtbij): "Mensen helpen en naar ze luisteren."

Sommige jongeren (19) zien het als een manier om uiting te geven aan hun geloof: *“Iets goeds willen doen, geloof handen en voeten geven.”*

Als het iets oplevert

355 jongeren geven aan dat ze meedoen aan missionaire activiteiten als het iets oplevert. Dit kan zijn in de vorm van gezelligheid. 163 jongeren geven aan dat de activiteiten gezellig en leuk zijn om aan mee te doen. 121 jongeren zien dat ze door middel van deze activiteiten zelf meer leren over het geloof. Ze kunnen er zelf door groeien in geloof, of meer leren over het geloof. Een jongere schrijft: *“Het is leerzaam. Zowel praktisch, als in mijn geloof.”* 11 jongeren geven aan dat ze vooral meedoen aan deze activiteiten omdat ze er een goed gevoel van krijgen: *“Om er zelf een goed gevoel van te krijgen.”* 37 jongeren vinden het een voorwaarde dat de activiteit bij je als persoon moet passen. Hierbij geven ze ook een aantal keer aan dat je er klaar voor moet zijn en zeker genoeg moet zijn van je geloof.

Voorwaarden

Voor 23 jongeren is een voorwaarde dat de missionaire activiteiten wel zinvol moeten zijn. Als de activiteiten nutteloos lijken, wil men niet meedoen: *“Nuttig zijn voor jou, de kerk en de gemeenschap.”*

Wanneer haken jongeren af?

Aan de jongeren is daarnaast de open vraag *“Wanneer haak je af bij missionaire activiteiten?”* gesteld. Op deze vraag hebben 1135 jongeren een antwoord gegeven, waarvan 100 jongeren aangeven dat deze vraag niet op hen van toepassing is en 63 jongeren geven aan het niet te weten. In de resterende 972 antwoorden zijn te groeperen rondom drie thema's: 'de activiteit', 'de jongere' en 'de omstandigheden'.

De activiteit

Er zijn veel jongeren (529) die benoemen dat ze afhaken vanwege de activiteit zelf. Een grote groep jongeren (225) geeft aan dat ze afhaken als een activiteit dwingend of opdringerig overkomt: *“En als het dwingend wordt, dat het alleen maar eenrichtingsverkeer wordt...”* Ze willen niet dat de nadruk komt te liggen op het overtuigen van mensen. Een jongere schrijft: *“Als er teveel druk op komt te liggen, dat je de druk voelt om mensen te moeten overtuigen... In plaats van liefde/hoop/boodschap uit te delen waardoor er iets gepland wordt wat later tot groei kan komen.”* Als jongeren zich ongemakkelijk voelen om activiteiten, zullen ze afhaken: *“Ik vind het lastig om in een winkelcentrum zo maar te gaan vertellen over mijn geloof. Dat voelt voor mij ook niet passend. Misschien niet vanwege mijn karakter, maar ook omdat ik niet weet of dat echt wel veel effect heeft en ik het idee heb dat dat tegenwoordig niet echt aanslaat (onrustige tijd, iedereen is druk, heeft geen tijd voor een gesprek, wil zijn eigen mening kunnen hebben, weet precies waar hij/zij voor staat en staat niet open voor het geloof, enz.)”* Veel jongeren geven aan dat ze niet opdringerig willen doen, omdat ze geen weerszin willen oproepen bij de doelgroep: *“Als er geen ruimte of tijd is om in gesprek te gaan en eerst een basis te leggen.”*

Daarnaast geven 114 jongeren aan dat ze afhaken bij missionaire activiteiten als het om onnatuurlijke en

vreemde situaties gaat. Jongeren benadrukken het belang van oprechtheid, eerlijkheid en natuurlijkheid. Jongeren hebben behoefte aan echtheid en geven aan dat de doelgroep hier ook behoefte aan heeft. Geforceerde gesprekken zorgen voor weerzin, zowel bij de jongeren, als bij de doelgroep. De activiteiten moeten gedaan worden in een natuurlijke setting, met een relaxte sfeer en vanuit een open houding. Voorbeelden van activiteiten waarbij zij afhaken zijn het zomaar in gesprek moeten gaan met mensen, het uitdelen van foldertjes of het zingen op openbare plekken.

35 jongeren haken af als ze iets moeten delen met mensen die er geen behoefte aan hebben of geen interesse in hebben: *“Het aanspreken van mensen die er geen interesse in hebben.”*

Voor 60 jongeren geldt dat ze afhaken als ze het inhoudelijk oneens zijn met de activiteit. Wanneer de visie niet past bij de visie van de jongere, haakt de jongere af. Dit kan zowel gaan over de visie die wordt verteld, maar ook over de visie van waaruit er wordt gehandeld. Het kan zijn dat de jongeren de boodschap te ‘zwaar’ en te moeilijk vinden, het kan ook zijn dat ze de boodschap te gemakkelijk vinden. Een jongere schrijft: *“Als maar de halve waarheid wordt verteld. Als er alleen verteld wordt over Jezus’ genade en niet over onze zonden. Je bedriegt mensen dan voor tijd en eeuwigheid.”* Een andere jongere schrijft: *“Als ze niet passen bij de manier waarop ik geloof, bijvoorbeeld teveel gericht op eigen vrije keuze.”* Veertien jongeren geven aan dat ze afhaken omdat ze de activiteiten ‘te zweverig’ vinden.

35 jongeren haken af als de activiteiten ‘te ouderwets’, ‘te prekerig’, ‘te langdradig’ en ‘te zwaar’ worden. Jongeren (33) hebben ook geen interesse meer in activiteiten als het doel van de activiteit onduidelijk is of als de visie niet duidelijk is of als de activiteit zinloos is (18). 30 jongeren geven aan af te haken als er voor hen verkeerde bedoelingen lijken te zijn. Een jongere schrijft: *“Wanneer het puur gericht is op het bekeren van mensen. Geen relatie, maar de ‘business van zieltjes winnen’ (persoonlijke allergie).”*

De omstandigheden

Veel jongeren (210) haken af bij missionaire activiteiten omdat ze er geen tijd voor hebben, of als het teveel tijd gaat kosten, of als het op momenten is dat ze niet kunnen. Een jongere schrijft: *“In dit alles hebben jonge christenen het net als alle jongeren te druk (studie, werk, contacten, social media, geloof, tijd voor jezelf nemen, sociale gelegenheden bezoeken zoals feestjes). Dit is in mijn ogen de belangrijkste reden dat veel jongeren missionair niet meedoen. Niet erg: we mogen eerst volwassen worden met zijn allen en verstandig grenzen leren stellen. Als het verlangen er is en blijft om missionair te zijn (stimuleer ons als oudere generaties!) dan gaat daar vanzelf meer aandacht voor komen in ons leven.”* Jongeren vinden het vooral fijn om mee te doen met kortdurende activiteiten, waarbij er voor korte tijd een actieve houding vereist is. Als al bij voorbaat duidelijk is dat ze veel tijd kwijt zullen zijn, haken de jongeren af. 37 jongeren geven aan dat ze afhaken als ze te verplicht worden mee te doen aan activiteiten: *“Als je iets móet doen, dus het moet vrij zijn om dingen te doen.”*

Sommige jongeren (60) haken af als leeftijdsgenoten of vrienden niet meedoen aan de activiteiten. Voor

46 jongeren is het een afknapper als ze geen aansluiting vinden in de groep die meedoet aan missionaire activiteiten. Dat kan komen omdat de mensen die meedoen ouder zijn, maar het kan ook zijn omdat de jongeren die meedoen, niet hun vrienden zijn. Een slechte sfeer is voor 13 jongeren een afknapper.

Jongeren beginnen niet aan missionaire activiteiten als het te vrijblijvend is (11), als er geen aanbod is (9) en als het slecht geregeld is (18).

De persoon

Voor 124 jongeren geldt dat ze afhaken bij missionaire activiteiten als het niet bij hen past of als de jongere zich er niet prettig bij voelt. De jongeren spreken vaak over hun comfortzone en dat de 'manier van missionair zijn' moet passen bij hun eigen karakter. Met name directe confrontatie met mensen, evangeliseren op straat en het uitdelen van folders wordt vaak gezien als iets 'buiten de comfort zone': *"Als ik het niet een hele leuke activiteit vind of als het niet op mijn manier (van geloven) is."*

73 jongeren haken af omdat ze de activiteiten te moeilijk vinden. Ze voelen zich nog niet 'goed genoeg' om mee te doen aan missionaire activiteiten. Hun geloof zou te zwak zijn, of ze zouden teveel twijfelen. Een jongere schrijft: *"Wanneer ik het gevoel heb niet aan de verwachting te kunnen voldoen van de manier waarop het gedaan moet worden."* Een ander schrijft: *"Als ik het gevoel krijg dat je eerst een ontzettend goede christen moet zijn."* 19 jongeren geven aan zich nog te jong te voelen voor deze activiteiten. Voor 15 jongeren geldt dat ze activiteiten waarbij ze één op één met mensen in gesprek moeten gaan te spannend vinden. Voor 10 jongeren is angst en schaamte de grootste reden om af te haken.

Invloedhebbers op missionair bewustzijn

Aan de jongeren is gevraagd welke factoren het meest van invloed zijn op hun missionair bewustzijn. De respondenten konden 3 opties kiezen. In Tabel 13 is te lezen hoeveel jongeren welke factoren als meest invloedrijk zien.

Factor voor missionair bewustzijn	Aantal jongeren
Activiteiten met vrienden en leeftijdsgenoten	934
Ouders	891
Mensen uit de kerk	859
Voorbeelden van mensen die in de zending/evangelie werken	770
Dominee/voorganger	589
Overige familieleden	260
Grootouders	160
Overige	144

Tabel 13: Invloedhebbers voor missionair bewustzijn

Over hun ouders zeggen 521 jongeren dat zij meer missionair zijn dan zichzelf, 330 zeggen dat de ouders minder missionair zijn en 396 stelt dat ze even missionair zijn. Een substantiële groep jongeren spreekt de wens uit dat ze meer missionair willen zijn dan hun ouders zijn (n=682). 386 jongeren geven aan even missionair te willen zijn als hun ouders en 56 geven aan minder missionair te willen zijn.

Over hun christelijke vrienden zeggen 346 jongeren dat zij meer missionair zijn dan zichzelf, 298 zeggen dat de vrienden minder missionair zijn en 563 zeggen dat ze even missionair zijn.

Over de kerkelijke gemeente waartoe ze behoren zeggen 724 jongeren dat die meer missionair is dan zichzelf, 224 zien de kerk als minder missionair en 240 als even missionair.

Verklaring van verschil

Op de open vraag *"Zie je verschillen in missionair zijn tussen jou en je ouders en/of vrienden? Kun je deze toelichten?"* zijn 1267 antwoorden gekomen, waarvan 130 jongeren hebben aangegeven dat ze het niet weten, 62 jongeren dat er geen verschil is en 46 'niet van toepassing'. 154 jongeren geven aan dat er geen vergelijking te maken is, omdat mensen niet met elkaar te vergelijken zijn. Een jongere schrijft: *"Mensen verschillen, van God hebben we allemaal verschillende gaven gekregen. Zo is niet iedereen gemaakt om op straat te gaan evangeliseren, of om door middel van kunst Gods liefde te delen. Ik geloof dat God voor iedereen zijn plan heeft en dat er veel verschillende manieren zijn om een missionair te zijn."* Iemand anders schrijft: *"Ik doe geregeld mee aan missionaire activiteiten, zij wat minder. Maar dat hoeft niks te zeggen over hoe ze in het dagelijks leven missionair zijn."*

Ongeveer de helft van de jongeren (417) geeft aan dat de ouders en/of vrienden meer missionair zijn en de andere helft van de jongeren (458) geeft aan dat zij zelf meer missionair zijn dan ouders en/of vrienden.

Ander meer missionair

Een reden waarom de ander meer missionair is, is voor 87 jongeren dat de ander een meer open karakter heeft en dat zou beter passen bij missionair zijn. Een jongere schrijft: *"Ouders zijn nuchtere mensen, die altijd zorg hebben voor andere mensen. Niet om het doen zelf, maar ze doen het gewoon van nature."* Een ander schrijft: *"Een van mijn vriendinnen wil altijd aan anderen geven op welk moment dan ook en dat gaat bij haar een soort vanzelf en heel positief."*

80 jongeren denken dat anderen meer missionair zijn omdat de ander een persoonlijke relatie heeft met God en missionair zijn als een roeping ziet. De jongeren zelf ervaren deze zekerheid van het geloof (nog) niet, waardoor ze het ook lastig vinden missionair actief te zijn. *"Mijn ouders zijn er meer mee bezig dan ik, want zij geloven echt en willen ook leven naar Zijn wil."*

42 jongeren geven aan dat de ander meer kennis en ervaring heeft en daarom meer missionair actief is. Deze jongeren ervaren dat zij nog niet genoeg kennis en ervaring hebben, waardoor zij in gesprekken met anderen minder zelfvertrouwen hebben. Een jongere schrijft: *"Ik merk dat ik nog terughoudend ben uit"*

angst voor het niet weten van het goede antwoord. Mijn ouders zijn meer missionair, weten ook veel en helpen mij hierin te groeien door reflecties te geven." Een andere jongere schrijft: "Mijn ouders hebben al meer meegemaakt en zijn al verder gegroeid in hun geloof dan ik. Daardoor gaan ze er ook anders mee om. Ze zijn stappen verder wat betreft geloof uitdragen en het gesprek aangaan. Ik denk dat dat logisch is. Ik leer iedere dag van ze."

Jongere meer missionair

Ook voor het minder missionair zijn, vinden de jongeren de verklaring in het karakter. 88 jongeren geven aan dat hun ouders niet open zijn, een gesloten karakter hebben. Daardoor praten de ouders/vrienden niet makkelijk over het geloof en delen zij daar weinig over. Een jongere schrijft: "Dat ligt vooral in het feit dat mijn ouders introverte mensen zijn en hun talenten ergens anders liggen."

94 jongeren geven aan dat hun ouders in een andere tijd zijn opgegroeid, waarin het niet normaal was om over je persoonlijke geloof te praten. Jongeren zien dat die generatie het lastig vindt om dingen te delen over het geloof en daarover in gesprek te gaan. Jongeren nemen dat hun ouders niet kwalijk, maar vinden het wel lastig dat zij geen voorbeeld hierin krijgen of hebben gekregen. Een jongere schrijft: "Ik heb heel erg het gevoel dat de manier van het delen van het christelijk geloof als jongere in de afgelopen 40 jaar enorm is veranderd. Het lijkt bijna wel of het christendom aan het veranderen is: zo anders is de manier waarop (naar mijn idee) de jongeren nu hun geloof beleven dan hun ouders. Minder dogmatisch, meer luisterend." Een andere jongere schrijft: "Ja, mijn ouders vinden het veel minder vanzelfsprekend om over hun geloof te praten en deze te delen. Ik heb het gevoel dat wij als jongeren veel meer bezig zijn om onze positie duidelijk kenbaar te maken en onze plek binnen de samenleving 'te eisen'."

Een andere reden vinden 54 jongeren in het feit dat hun ouders minder vaak in aanraking komen met niet-christenen en daarom minder missionair zijn. "Ik woon in een meer seculiere context, daar is veel meer missionair bewustzijn en word je meer gedwongen tot een keus voor je geloof. Op de Biblebelt kun je meer in de bubbel meedraaien zonder te getuigen." Deze jongeren geven aan dat ze meer in een omgeving leven waar niet-gelovigen zijn. De ouders leven vaak in een vertrouwde, christelijke omgeving, waardoor zij niet de noodzaak voelen om missionair te zijn.

40 jongeren geven aan dat de ouders vooral minder missionair zijn omdat ze niet zeker zijn van hun geloof. Sommige jongeren vinden het lastig dat hun ouders zo naar zichzelf gekeerd zijn en niet gericht zijn op mensen op hen heen. Opvallend daarbij is dat sommige jongeren zelf wel zekerheid ervaren en missionair zijn, maar andere jongeren zelf daardoor het ook lastig vinden om missionair te zijn. Een jongere schrijft: "Mijn ouders zijn vooral bezig met hun eigen bekering, en niet per se Gods liefde uitstralen naar anderen."

43 jongeren geven aan dat hun ouders vooral missionair zijn dichtbij huis en vinden zichzelf meer missionair. Sommige jongeren vinden dit positief. Jongeren zien dat hun ouders veel betekenen in de buurt en dat ouders hun missionaire verantwoordelijkheid nemen. Andere jongeren vinden het lastig dat hun ouders

zo zijn gericht op de nabije omgeving en dat zij niet uit die zogenoemde veilige omgeving willen stappen. Opvallend is dat de jongeren aangeven het zelf ver weg van huis te zoeken, bijvoorbeeld in grote steden, op werkvakanties of internationale conferenties. Een jongere schrijft: *“We zijn beide vooral missionair in onze leeftijdsgroep. Mijn ouders doen het het liefst dichtbij huis, ik ga liever op een kamp mee bijvoorbeeld.”* Een ander schrijft: *“Mijn ouders doen het meer binnen de kerk, mijn vrienden en ik meer daar buiten.”*

Kerk en missionaire activiteiten

Aan de jongeren zijn drie vragen gesteld om te onderzoeken hoe zij denken over de kerk in combinatie met missionair zijn. De antwoorden op deze vragen zijn te vinden in Tabel 14.

Kerk en missionair zijn	M	SD	% oneens	% neutraal	% eens
Mijn kerkelijke gemeente stimuleert mij in het missionair bezig zijn	2.86	1.034	38.1	34.1	27.8
Elke kerk moet missionair zijn.	3.89	.911	6.7	19.8	73.4
De kerk moet vooral gericht zijn op missionaire activiteiten.	2.86	.878	34.6	44.2	21.1

Tabel 14: Visie op missie in de kerk

Ongeveer driekwart van de jongeren vindt dat elke kerk missionair moet zijn, terwijl slechts een kwart vindt dat de eigen kerkelijke gemeente de jongere stimuleert in het missionair bezigzijn. Als aan de jongeren gevraagd wordt of de kerk vooral gericht moet zijn op missionaire activiteiten, is te zien dat 21,1% van de jongeren het daarmee eens is.

Aan de jongeren is daarnaast gevraagd welk cijfer zij geven aan de missionaire activiteiten die georganiseerd worden in hun omgeving (door de kerkelijke gemeente en christelijke organisaties). De jongeren geven hiervoor gemiddeld een 6,4.

Adviezen van jongeren aan de kerk

Na het geven van een cijfer, is aan de jongeren gevraagd of ze dat cijfer kunnen toelichten. Aan de jongeren is de open vraag gesteld: *“Kun je dat toelichten? Wat gaat er goed en wat zou er beter kunnen?”* gesteld. Op deze vraag zijn 1449 antwoorden gekomen, waarvan 148 jongeren aangeven het niet te weten. In de resterende 1301 antwoorden zijn verschillende thema's te ontdekken. Die worden hieronder behandeld.

Meningen verdeeld

Evenveel jongeren zijn ontevreden als tevreden over het aantal activiteiten dat wordt georganiseerd. 260 jongeren geven aan dat er geen missionaire activiteiten plaatsvinden in hun gemeente of dat zij hier niet van

op de hoogte zijn. Vaak wordt genoemd dat de kerken zich te veel richten op de eigen gemeente, in plaats van op de mensen daarbuiten. *“Er zijn heel weinig missionaire activiteiten in mijn gemeente. Dit heeft ook als oorzaak dat ik in een dorp woon waar vrijwel iedereen christelijk is.”*

Kerken hebben een afwachtende houding en geen actieve houding in het zoeken van contact met mensen buiten de kerk. Vaak wordt aangegeven dat de meeste activiteiten alleen plaatsvinden rond de feestdagen, maar dat er in de rest van het jaar niets gebeurt aan missionaire activiteiten. Een jongere schrijft: *“Binnen de kerk vind ik er te weinig aandacht voor, teveel gericht op eigen club en interne activiteiten.”* Een ander schrijft: *“Het is teveel: kom naar ons toe, in plaats van: wij komen naar jou.”*

Rond de 300 jongeren (292) geven aan dat ze tevreden zijn over het aantal activiteiten die worden georganiseerd. Ook deze jongeren geven verbeterpunten aan voor de activiteiten die georganiseerd worden. De adviezen die gegeven worden door jongeren zijn te ordenen rond de inhoud van de activiteiten, de organisatie van activiteiten, en de visie op activiteiten.

Inhoud van activiteiten

Voor een groep jongeren (117) mogen de activiteiten praktischer van aard zijn, waarbij ze echt aan de slag gaan. De jongeren helpen de naaste liever praktisch door bijvoorbeeld te helpen klussen of een rondje te wandelen. Sommigen geven daarbij aan dat ze het lastig vinden om alleen in gesprek te gaan met een ander. Ze doen dit liever samen met anderen.

Een aantal jongeren (46) geeft het advies de activiteiten meer te richten op de lokale gemeenschap en niet op ‘ver weg’. Deze jongeren geven aan dat bij de missionaire activiteiten vooral gedacht wordt aan het buitenland, terwijl er nauwelijks gekeken wordt naar de directe omgeving van de kerk. Er worden bijvoorbeeld weinig activiteiten georganiseerd in de wijk, terwijl het voor de jongeren juist van belang is om van betekenis te zijn in de nabije omgeving. Een jongere schrijft: *“Er gaat vanuit onze gemeente nog heel weinig uit van het ‘christen’ zijn naar de buurt. Ik zou dit op ons dorp meer willen.”*

Organisatie van activiteiten

Een klein groepje jongeren (16) stelt dat de organisatie van activiteiten vooral beter moet. Een jongere schrijft: *“De ideeën zijn meestal goed maar de uitwerkingen zijn vrij slecht”*. Ook geeft een groep jongeren (25) aan dat bij de activiteiten er beter gecommuniceerd moet worden naar buitenstaanders. Ze vinden de PR van de kerk matig, waardoor de bekendheid in de omgeving laag is. Veel mensen van buiten de kerk weten niet van de activiteiten af, waardoor de opkomst laag is. Aangeraden wordt om meer gebruik te maken van media. Een jongere schrijft: *“Wat beter zou kunnen, is de PR in bijvoorbeeld dorpsnieuwsbrieven en kranten. Binnen de kerk is veel PR, maar daarbuiten minder.”*

55 jongeren geven aan dat zij zelf niet goed op de hoogte gehouden worden van de activiteiten die plaatsvinden. *“Ik zit zelf in de kerk en weet nauwelijks wat voor activiteiten er zijn waar ik aan mee kan doen. Er zijn veel activiteiten, maar het is niet altijd duidelijk wanneer je zelf ook mee kunt doen.”* Ook is er

behoefte aan meer duidelijkheid vanuit de organisaties. Een jongere schrijft: *“Maar over het algemeen zou ik willen dat er meer bekendheid is van missionaire activiteiten en organisaties. Ik hoor er nu namelijk nooit wat over.”*

Visie op activiteiten

Een groep jongeren (65) geeft aan dat de activiteiten die georganiseerd worden meer gericht moeten zijn op mensen buiten de kerk. Zij zien dat de kerk zich vooral richt op de gelovigen en de eigen leden. In hun opinie gaat de kerk zo aan haar taak voorbij. De activiteiten zouden meer naar buiten gericht moeten zijn. Een jongere schrijft: *“Vanuit kerken in onze buurt worden wel missionaire activiteiten gedaan, maar het is meer gericht op de eigen kerkgangers.”* Een ander verwoordt het zo: *“Mijn kerk is naar mijn idee amper missionair gericht, vooral naar binnen gericht.”*

Daarnaast wordt door jongeren (38) aangegeven dat de activiteiten laagdrempelig moeten zijn voor buitenstaanders. Men vindt de huidige activiteiten vaak niet laagdrempelig en geeft er woorden aan als ‘ouderwets’ of ‘star’. Een jongere schrijft: *“Bij mijn studentenvereniging is dat veel meer. (...) Wat daar heel mooi is dat christelijke studenten op een heel laagdrempelige manier het gesprek aangaan met niet-christelijke studenten in een relaxte omgeving.”*

Voor sommige jongeren (19) is het belangrijk om de missionaire activiteiten die georganiseerd worden vanuit de kerken interkerkelijk te maken. Men zou graag samenwerking zien tussen verschillende kerkverbanden, zodat de kwaliteit verbetert en het effect vergroot wordt. Ze wensen dat niet de verschillen tussen kerken en projecten centraal zullen staan, maar dat iedereen werkt vanuit hetzelfde doel. Een jongere schrijft: *“Ik denk dat er meer eenheid moet komen tussen kerken en hun gezamenlijke activiteiten, dan gaan we functioneren als het lichaam van Christus.”* Een ander omschrijft het zo: *“Soms heb ik wel het idee dat ze willen dat mensen bij ‘onze kerk’ komen i.p.v. dat ze willen dat de mensen Jezus leren kennen.”*

Ook zouden de activiteiten moeten zijn voor alle leeftijdscategorieën. De jongeren (23) zien dat er nu vaak nadruk ligt op een bepaalde doelgroep (kinderen of volwassenen), terwijl er eigenlijk voor elke doelgroep activiteiten zouden moeten zijn.

Adviezen voor de kerkelijke gemeente

Allereerst geven 65 jongeren aan dat ze zien dat slechts een beperkt aantal mensen betrokken is bij de missionaire activiteiten. Zij hebben het idee dat niet alle gemeenteleden zich verantwoordelijk voelen. Een jongere schrijft: *“Ik weet weinig voorbeelden van missionaire activiteiten en zou graag willen dat meer gemeenteleden erbij betrokken worden. Nu zie je dat het vooral een selectief groepje is die deze activiteiten uitvoeren.”* Een andere jongere schrijft: *“Praktisch gezien vind ik het heel weinig en ik heb ook het idee dat het missionaire idee niet echt leeft binnen de gemeente: ‘Dat is voor het groepje liefhebbers.’ Dus ik denk dat er sowieso ook meer draagvlak voor moet komen in de gemeente.”*

Ten tweede zouden jongeren (52) wensen dat meer jongeren betrokken zijn bij missionaire activiteiten. Ze

zien dat veel jongeren niet meedoen of het niet lukt om mee te doen. Sommige jongeren geven het advies dat jongeren meer inspraak zouden moeten krijgen bij de organisatie van missionaire activiteiten. Een jongere schrijft: *“Tip. Jongeren die niet mee kunnen wel bij de voorbereiding laten helpen.”* Daarnaast geven nog 35 jongeren aan dat activiteiten meer georganiseerd moeten worden voor jongeren of dat er rekening gehouden met worden met (de agenda van) jongeren. Een jongere schrijft: *“Ik denk dat er wel meer activiteiten mogen komen die ook aantrekkelijk zijn voor jongeren.”*

Ten derde geven 25 jongeren aan dat mensen meer gemotiveerd moeten worden om mee te doen. Ze geven aan dat de kerk jongeren en volwassenen meer mag stimuleren om mee te doen en te wijzen op hun taak.

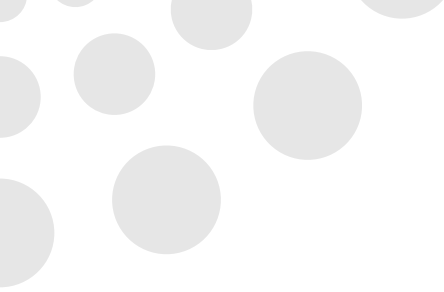
Behoeftte van jongeren

Aan de jongeren is gevraagd waar zij met name behoefte aan hebben met behulp van een aantal stellingen. Het resultaat hiervan is te lezen in Tabel 15.

Behoeftte van de jongeren	Aantal
Georganiseerde activiteiten waaraan je mee kan doen	641
Samen met andere christelijke jongeren oefenen met missionaire activiteiten	639
Scholing hoe je gesprekken kunt voeren met niet-christenen over je geloof	507
Training en hulp hoe je missionair actief kunt zijn	457
Meer aandacht van de dominee/voorganger voor dit onderwerp	382

Tabel 15: Behoeften rondom missionair zijn

Bij deze vraag hadden de jongeren de mogelijkheid ‘Anders, namelijk...’ aan te klikken en een eigen antwoord te verwoorden. Van deze gelegenheid maakten 47 jongeren gebruik. Twintig van deze jongeren geeft aan dat ze eerst meer over het geloof willen leren of meer zekerheid willen krijgen in het geloof. Een jongere schrijft: *“Eigen zekerheid over het geloof.”* Vier jongeren stellen dat ze eerst meer zelfvertrouwen willen krijgen, voordat ze mee zullen gaan doen aan missionaire activiteiten. Een jongere omschrijft het als volgt: *“Ik wil dat ik weet waar ik het over heb en wil het zelfvertrouwen hebben om erover te kunnen spreken.”*

Samenvatting van resultaten deel 1

In deze paragraaf worden de resultaten van deel 1 gepresenteerd, waarbij eerst ingegaan wordt op jongeren en geloof en ten tweede op jongeren en missionair zijn.

Jongeren en geloof

Allereerst is de deelvraag gesteld hoe de jongeren in de kerk staan. Het grootste gedeelte van de jongeren ziet zichzelf als hervormd/Gereformeerde Bond (59,1%), 8% benoemt zichzelf als PKN-overig. De rest van de jongeren behoort tot verschillende kerkgenootschappen. De vragenlijst is voor een groot deel ingevuld door jongeren die actief participeren in hun kerkelijke gemeente (73,3%), waarvan 54,8% ook overtuigd lid is en 18,5% niet overtuigd lid. Van de jongeren die niet actief meedoen, is 14,8% overtuigd lid, 9% doet bijna nergens aan mee en 3% is geen lid meer van een kerk. Tijdens de kerkdienst doet 54,5% actief mee. Bijna alle jongeren gaan één of twee keer per zondag naar de kerk.

Tussen de 60 en 70% van de jongeren is tevreden over hun kerkelijke gemeente als het gaat om serieus genomen worden, aandacht die ze krijgen, mogelijkheden die ze krijgen enz. Een aantal jongeren reageert neutraal op de stellingen en 10-20% van de jongeren is ontevreden over hun kerkelijke gemeente. Omdat de jongeren die deze vragenlijst ingevuld hebben, waarschijnlijk al de meest betrokken jongeren zijn in de kerkelijke gemeentes omdat de vragenlijst vaak via de kerk verspreid is en omdat ze hoog scoren op kerkelijke betrokkenheid, is te verwachten dat van de minder betrokken jongeren het percentage van ontevredenheid nog hoger zou liggen. De respondenten in dit onderzoek zijn met name ontevreden over de mogelijkheid om inbreng te hebben en over open gesprekken binnen de kerkelijke gemeente.

Ten tweede stond de deelvraag centraal in welke mate de jongeren religieus verbonden en orthodox zijn. Uit de eerste deelvraag bleek al dat veel jongeren kerkelijk betrokken zijn. De jongeren scoren ook hoog op 'religieuze verbondenheid' met een 3,81. Voor 80% van de jongeren is het geloof belangrijk. Tegelijkertijd twijfelt 30% van de jongeren soms of God bestaat.

Hoewel het geloof voor 80% van de jongeren belangrijk is en 89,9% van de jongeren de Bijbel zien als het woord van God, is voor maar 64,7% van de jongeren de Bijbel bepalend voor hoe zij hun leven inrichten. 22% van de jongeren leest niet persoonlijk in de Bijbel en 11,3% bidt niet persoonlijk. Dus ook bij deze betrokken en actieve groep jongeren in de kerk is een groep die niet persoonlijk bidt en in de Bijbel leest.

Als aan de jongeren gevraagd wordt waar hun geloof aan de orde komt in hun leven, dan is dat voor slechts 6,3% bij hun sport, 27,8% bij hun (bij)baan en 36,4% bij hun studie. Hun geloof lijkt vooral belangrijk te zijn bij hun vrienden, familie en in de kerk.

Wat betreft orthodoxie scoort de groep respondenten gemiddeld hoog (3,95). Met veel vragen is meer dan 80% van de jongeren het eens. Op een aantal vragen zijn de jongeren minder orthodox: 36% van de jongeren stelt dat elke religie fouten heeft en er geen enkele perfect is. Ook scheidt men ruimte voor niet-gelovigen: een relatief grote groep (34,9%) scoort neutraal op de stelling dat mensen aan wie het evangelie

niet verteld is, ook in de hemel mogen komen en 48,2% is het met deze stelling eens. Tegelijkertijd ziet men Jezus wel als enige mogelijke weg tot behoud (81,1%). Het lijkt er op dat de jongeren met name milder reageren op de stellingen waarin een oordeel geveld wordt over anderen of waar de relatie centraal staat. Men is stellig over een leeruitspraak, maar wordt milder als je daarmee mensen buiten zou moeten sluiten. Dat zou ook kunnen blijken uit het feit dat 92,3% van de jongeren gelooft in het bestaan van de hemel en 79,3% in het bestaan van de hel.

Jongeren en missionair zijn

In deze paragraaf worden de resultaten van deel 1 gepresenteerd, waarbij eerst ingegaan wordt op jongeren en geloof en ten tweede op jongeren en missionair zijn.

Missionair bewustzijn

Ten derde stond de deelvraag centraal die inzicht moest geven in het missionaire bewustzijn en handelen van de jongeren. Allereerst is onderzocht in hoeverre de jongeren zich verantwoordelijk voelen om te getuigen van Jezus in hun leven. De jongeren scoren hier gemiddeld hoog op (4,14), maar slechts de helft (52,2%) van de jongeren voelt zich geroepen, 29,5% antwoordt met 'neutraal' en 15% van de respondenten voelt zich niet geroepen van Jezus te getuigen. In vergelijking met het Barna onderzoek is dit een laag percentage. Daar zag 96% van de christenen het als hun taak getuige te zijn van Christus. Een mogelijke verklaring voor dit lagere percentage is dat in dit onderzoek gekozen is voor 'geroepen voelen'. De uitkomst was misschien hoger geweest als er gekozen was voor het woord 'taak'.

Uit de open vragen blijkt dat veel jongeren missionair zijn bij geloven vinden horen en het als opdracht zien. Tegelijkertijd zegt 60,2% van de jongeren nooit of zelden mee te doen met missionaire activiteiten die georganiseerd worden vanuit de kerkelijke gemeente, 70,7% doet nooit of zelden mee met evangelisatie. Ongeveer 1/3 van de jongeren geeft een gedeelte van zijn vrije tijd aan missionaire activiteiten. 60-80% van de jongeren is vooral missionair actief door door middel van je leven te laten zien dat je gelooft. Een kleinere groep (19% van de jongeren) is missionair actief door anderen te overtuigen.

Overtuigingen

Om de overtuigingen van de jongeren in kaart te brengen, is aan hen gevraagd welke drie aspecten ze het meest belangrijk vinden bij het vervullen van de missionaire opdracht. De aspecten die het vaakst gekozen worden, zijn: 'Luisteren naar de ander zonder te oordelen', 'Contacten leggen, relaties/vriendschappen aangaan' en 'Respect hebben voor elkaar'. De aspecten die het minst gekozen worden, zijn: 'De ander overtuigen', 'De inhoud van het Evangelie aanpassen aan de hoorder' en 'De ander bekeren'. In de keuzes van de jongeren is te zien dat ze de opdracht van Jezus niet interpreteren als om anderen te overtuigen of te bekeren, maar dat ze liever respectvol met de ander omgaan en niet willen oordelen. Dit lijkt overeenkomsten te hebben met de uitkomsten die we eerder zagen bij 'orthodoxie' en 'religieuze verbondenheid', waarbij we ontdekten dat jongeren met name lager scoren als de relatie met anderen in het

geding is.

Hoewel steeds boven de 80% jongeren sterk betrokken zijn, orthodox en religieus verbonden, is 'slechts' 53,9% van de jongeren het oneens met de stelling dat het ongepast is om over zekerheden te praten wat betreft het christelijk geloof, 'want ook wij kunnen het niet zeker weten'. 22,7% is het eens met deze stelling. Daarnaast is ook 65,1% van de jongeren van mening dat ze voorzichtig moeten zijn met het naar buiten treden met hun geloof, omdat er al zo negatief wordt aangekeken tegen christenen.

Visie

Vervolgens is door middel van stellingen aan de jongeren gevraagd wat hun visie is op missionair zijn. De jongeren konden kiezen wat missionair zijn vooral betekent. 49,5% van de jongeren ziet missionair zijn als 'anderen iets van mijn geloof laten zien door mijn manier van leven', 26,4% als 'anderen vertellen over Jezus als redder', 17,7% als 'met anderen in gesprek zijn over geloven en zingeving' en 6,4% als 'anderen overtuigen van het christelijk geloof'. Uit de open vragen komt naar voren dat ongeveer 300 jongeren bij missionair zijn denken aan 'anderen vertellen over het geloof/God/Jezus' en ongeveer 300 jongeren aan 'laten zien in je leven'. Het lijkt erop dat jongeren 'woord' en 'daad' voor jongeren beide bij missionair zijn horen.

De meeste jongeren (43,4%) zien zichzelf missionair vooral gericht op niet-christenen in de directe omgeving. Dat heeft mogelijk te maken met het feit dat een groot percentage van de jongeren missionair zijn met name ziet als anderen door middel van je leven laten zien wat geloven inhoudt. Het is dan logisch dat je je ook met name richt op de niet-christenen in de directe omgeving. 18,9% van de jongeren is missionair vooral gericht op niet-christenen in Nederland en 15,4% op missionaire activiteiten wereldwijd door er zelf heen te willen gaan. 43,5% geeft financiële middelen voor wereldwijde missie. Ongeveer 1/3 van de jongeren geeft een gedeelte van zijn vrije tijd aan missionaire activiteiten. Ongeveer 1/3 geeft aan actief te zijn in kinderevangelisatie.

De jongeren gaven aan dat ze in missionaire activiteiten de ander niet willen overtuigen of bekeren. Uit de vragen naar het missionaire handelen van de jongeren blijkt ook dat ze met name (67,4%) getuigen van Jezus door de manier waarop ze in hun leven staan. 19% van de jongeren probeert anderen te overtuigen van hun geloof. De jongeren zijn geïnteresseerd in wat de ander beweegt, want 82,3% van de jongeren geeft aan dat ze benieuwd zijn naar hoe anderen geloven of zin aan hun leven geven.

Ervaringen

Wanneer gevraagd wordt naar de ervaringen van de jongeren met missionaire activiteiten, is 35% enthousiast en 42% geniet ervan. Het is opvallend dat deze vragen ook door bijna alle respondenten zijn ingevuld. Dus de ervaringen waarover ze oordelen of ze ervan genieten of er enthousiast van worden, kunnen gebaseerd zijn op een klein aantal ervaringen of op ervaringen waar niet naar gevraagd is. Tussen de 60 en 70% van de jongeren stelt dat ze door missionaire activiteiten over God en geloven hebben geleerd,

dat ze zijn gegroeid in het geloof en dat ze er als gelovige door veranderd zijn.

Jongeren haken nu vooral af bij missionaire activiteiten vanwege de activiteiten zelf, omstandigheden en henzelf. Ze kunnen afhaken om de activiteiten omdat ze de activiteiten niet leuk vinden of niet passend, ongemakkelijk of inhoudelijk onjuist. Wat betreft omstandigheden kunnen tijd en plaats van missionaire activiteiten een belemmering zijn om aan te haken. Daarnaast zien ze redenen in zichzelf om niet missionair actief te zijn, bijvoorbeeld omdat ze zichzelf nog niet sterk genoeg vinden in het geloof.

Capabel

Ongeveer de helft van de jongeren voelt zich capabel om te reageren op iemand die vragen stelt over het geloof, om het gesprek aan te gaan over het geloof met niet-christenen, om vragen te beantwoorden van niet-christenen. Dit percentage ligt beduidend lager dan de respondenten in het Barna-onderzoek; daar ging het om 86% van de *millennials*.

Ongeveer de helft van de jongeren vindt niet dat ze het geloof makkelijker zouden delen als er meer bewijs was of als christenen een betere reputatie hadden. Rond de 35% van de jongeren wil eerst zekerder zijn van het geloof, voordat ze missionair kunnen zijn en zouden het christelijk geloof makkelijker delen als er meer bewijs was en als christenen een betere reputatie zouden hebben. 27,4% van de jongeren voelt zich niet geschikt genoeg om missionair actief te zijn. Ook in de open vragen komt terug dat jongeren zich soms nog niet sterk genoeg vinden in het geloof om al missionair actief te zijn.

Waar en hoe vaak jongeren in contact komen met niet-christenen is belangrijk om te weten, omdat voor veel jongeren missionair zijn vooral tot uiting komt in het dagelijks leven met mensen in de directe omgeving. 273 jongeren hebben alleen maar christelijke vrienden. Als jongeren wel niet-christelijke vrienden hebben dan deelt 37,4% daar het geloof mee. Zoals we al eerder beschreven, komt het geloof voor een laag percentage aan de orde bij sport (6,3%), (bij)baan (27,8%) en studie (36,4%). Het kan dus zijn dat jongeren vinden dat missionair zijn vooral te maken heeft met het delen van je geloof met mensen in je directe omgeving, terwijl ze dat zelf misschien niet vaak doen.

In het afgelopen jaar had 6,8% van de jongeren geen gesprekken met niet-christenen over het geloof, 22,3% had dit 1-2 keer, 35,2% had dit 3-5 keer, 28,2% had dit 6-20 keer en 7,5% had dit meer dan 20 keer. 31% van de jongeren geeft aan dat ze met niet-christenen niet of nauwelijks over hun geloof praten. Voor 84,6% van de jongeren geldt dat ze een of meerdere echte vriendschappen hebben met niet-christenen.

Verschil ouders

Over hun ouders zeggen 521 jongeren dat zij meer missionair zijn dan zichzelf, 330 zeggen dat de ouders minder missionair zijn en 396 stelt dat ze even missionair zijn. Jongeren die hun ouders minder missionair vinden, verklaren dit onder andere door het feit dat ouders in een andere tijd zijn opgegroeid en niet geleerd hebben over hun geloof te praten. Dit komt overeen met de uitkomsten van het onderzoek van Nel en

Schoeman (2019). Daarnaast worden karakter, ervaring en zekerheid in het geloof genoemd als redenen waarom de ander (ouders of jongeren zelf) meer missionair zouden zijn. De jongeren spreken de wens uit dat ze meer missionair willen zijn dan hun ouders zijn (n=682). 386 jongeren geven aan even missionair te willen zijn als hun ouders en 56 geven aan minder missionair te willen zijn.

Uit dit onderzoek blijkt dat medejongeren erg belangrijk zijn bij missionaire activiteiten. Als die afwezig zijn, dan haken jongeren af bij het doen van missionaire activiteiten. Tegelijkertijd kunnen medejongeren ook juist erg stimuleren om mee te doen of ervoor zorgen dat men enthousiast is over de missionaire activiteit.

5. Resultaten deel 2

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd over de relatie tussen geloof en missionair handelen en missionaire overtuigingen.

Relatie tussen geloof en missie

Om de relatie tussen geloof en missie aan te tonen, worden allereerst de resultaten beschreven van de relatie tussen geloof en missionair handelen en vervolgens de relatie tussen geloof en missionaire opvattingen.

Relatie tussen geloof en missionair handelen

Allereerst is onderzocht of de mate van orthodoxie verband houdt met de mate van missionair handelen. De correlatie tussen de constructen orthodoxie en missionair handelen is .403, dit is een gemiddelde/moderate correlatie. Hij is significant met $p < .01$. Dit betekent dat er een significante relatie is tussen de twee. Een regressieanalyse met de twee constructen toont aan dat het verband .538 is, met een significantie van $p < .01$. Dit wil zeggen dat orthodoxie een significante voorspeller is voor missionair handelen en er dus een significant verband is tussen de twee. Dit betekent dat wanneer een respondent 1 punt hoger scoort op orthodoxie, hij met .538 hoger zal scoren op missionair handelen. De Beta (gestandaardiseerde regressie coëfficiënt) is .403. Dat betekent dat als orthodoxie met 1 standaarddeviatie omhoog gaat, missionair handelen met .403 standaard deviatie omhoog gaat. Hieruit blijkt dat hoe orthodoxer een jongere in dit onderzoek is, hoe hoger hij zal scoren op missionair handelen.

Ook is onderzocht of de mate van religieuze verbondenheid verband houdt met de mate van missionair handelen. (Hoe religieuze verbondenheid gemeten is, is te lezen in bijlage 1). De correlatie tussen de constructen religieus commitment en missionair handelen is .570, dit is een sterke correlatie. Hij is significant met $p < .01$. Dit betekent dat er een significante relatie is tussen de twee. Een regressieanalyse met de twee constructen toont aan dat het verband .707 is, met een significantie van $p < .01$. Dit betekent dat religieus commitment een significante voorspeller is voor missionair handelen en er dus een significant verband is tussen de twee. Dit betekent dat als een respondent 1 punt hoger scoort op religieus commitment hij met .707 hoger zal scoren op missionair handelen. De Beta is .403. Dat betekent dat als orthodoxie met 1 standaarddeviatie omhoog gaat, missionair handelen met .570 standaard deviatie omhoog gaat. Hieruit blijkt dat hoe meer een jongere religieus verbonden is, hoe hoger hij scoort op missionair handelen.

Met name het construct religieuze verbondenheid houdt verband met de verschillende vragen die gesteld zijn om het missionair handelen te meten. In Tabel 16 is per vraag over missionair handelen te lezen hoe sterk deze verband houdt met religieuze verbondenheid.

Stelling die verband houdt met religieuze verbondenheid	Regressie coëfficiënt	p-waarde
Ik getuig in mijn leven van Jezus.	.856	p < .01.
Ik geef een gedeelte van mijn vrije tijd aan missionaire activiteiten.	.753	p < .01.
Ik getuig van mijn geloof door de manier waarop ik leef of in het leven sta.	.844	p < .01.
Ik getuig van mijn geloof door met anderen over mijn geloof te praten.	.811	p < .01.
Ik probeer anderen te overtuigen van mijn geloof.	.604	p < .01.
Ik ben benieuwd naar hoe anderen geloven of zin aan hun leven geven.	.500	p < .01.
Ik ben actief in evangelisatiewerk.	.695	p < .01.
Ik ben actief in kinderevangelisatiewerk.	.574	p < .01.

Tabel 16: Relatie religieuze verbondenheid en missionair handelen

In deze tabel is te zien dat de stellingen waarop de jongeren hoog scoorden (stelling 1 t/m 4) ook sterker gerelateerd zijn aan het construct religieuze verbondenheid. Religieuze verbondenheid zorgt ervoor dat men hoger scoort op missionair handelen, waarbij dit verband minder sterk is voor het overtuigen van mensen en het benieuwd zijn naar hoe anderen geloven of zin aan hun leven geven.

Relatie tussen geloof en missionaire overtuigingen

Er is onderzocht in hoeverre de mate van orthodoxie verband houdt met de overtuigingen die de jongeren hebben over de manier waarop je iemand missionair moet benaderen. De regressie-coëfficiënt van orthodoxie op het construct overtuiging is $-.129$, met een significantie van $P < .01$. Dus hoe hoger een jongere scoort op orthodoxie, hoe lager het antwoord zal zijn op de vragen die de overtuiging meten. De beta-coëfficiënt is $-.139$ met een significantie van $p < .01$. Dit betekent in relatie tot de vragen die gesteld zijn aan de jongeren het volgende:

1. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt om de ander te willen overtuigen van zijn geloof. Hoe minder orthodox een jongere is, des te meer hij dit verkeerd vindt. Dit verband is significant.
2. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt om keuzes van anderen ter discussie te stellen. Hoe minder orthodox een jongere is, hoe verkeerder hij dit vindt. Dit verband is significant.
3. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt zijn geloof te delen met iemand in de hoop dat diegene precies op dezelfde manier zal gaan geloven als hij. Hoe minder orthodox een jongere is, hoe verkeerder hij dit vindt. Dit verband is significant.

4. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder hij het als een veroordeling voelt als iemand het niet met hem eens is. Hoe minder orthodox een jongere is, hoe meer hij dit wel als een veroordeling voelt. Dit verband is significant.

Om nog verder in te zoomen op het verband tussen het construct orthodoxie en wat jongeren belangrijk vinden bij missionair zijn, is onderzocht welke aspecten van missionair zijn jongeren die hoog scoren op orthodoxie (hoger dan 3.50) belangrijk vinden en welke aspecten van missionair zijn jongeren die laag scoren op orthodoxie (lager dan 2.49) belangrijk vinden. Uit deze analyse komt naar voren dat jongeren die laag scoren op orthodoxie het vaakst kiezen voor de volgende drie aspecten:

- Luisteren naar de ander zonder te oordelen
- Van elkaar leren
- Respect hebben voor elkaar

Jongeren die hoog scoren op orthodoxie kiezen het vaakst voor de volgende drie aspecten:

- Luisteren naar de ander zonder te oordelen
- Contacten leggen, relaties en vriendschappen aangaan
- Respect hebben voor elkaar.

Op deze vragen blijken er geen grote verschillen te zijn tussen jongeren die hoog en laag scoren op orthodoxie. In beide groepen wordt weinig gekozen voor kenmerken als 'de ander overtuigen', 'de ander bekeren' en 'de inhoud van het evangelie aanpassen aan de hoorder'. De jongeren die hoog scoren op orthodoxie kiezen minder vaak 'van elkaar leren'. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat zij relationeel wel open willen staan voor de ander, maar qua opvattingen vast willen houden aan hun eigen overtuigingen. Belangrijk hierbij te noemen is dat er maar een kleine groep respondenten laag scoort op orthodoxie.

Verband achtergrondvariabelen en uitkomsten onderzoek

Als laatste is onderzocht welke achtergrondvariabelen van invloed zijn op de antwoorden van de respondenten. Hier worden alleen die aspecten genoemd waarop significante verschillen ontdekt zijn.

-
1. Vrouwen scoren significant hoger op missionair handelen dan mannen ($P < .01$) (vrouwen: 2.8844 en mannen: 2.598).
 2. Vrouwen scoren significant hoger op orthodoxie dan mannen ($P < .01$) (vrouwen: 3.967 en mannen: 3.851)
 3. Vrouwen scoren significant hoger op ervaringen dan mannen ($P < .01$) (vrouwen: 3.498 en mannen: 3.361).
 4. Vrouwen scoren significant hoger op overtuiging dan mannen ($P < .01$) (vrouwen: 2.571 en mannen: 2.482).

Met betrekking tot de activiteiten die georganiseerd worden vanuit de organisaties, zijn de volgende significante verschillen tussen groepen naar voren gekomen:

1. Jongeren (16-20 jaar) zijn significant ($P < .01$) meer meegegaan naar een Kerstconferentie van HGJB dan ouderen (21-25 jaar) (waarbij jongeren: 1.87 en ouderen: 1.71).
2. Mannen zijn significant vaker mee geweest op een Scholierenweekend van de HGJB dan vrouwen ($P < .05$) (mannen: 1.93 en vrouwen: 1.89).
3. Mannen zijn significant vaker naar een Houvastavond van de HGJB geweest dan vrouwen ($P < 0.5$) (mannen: 1,95 en vrouwen: 1,92). Jongeren (16-20 jaar) zijn significant ($P < .01$) meer dan ouderen (21-25 jaar) naar Houvastavonden geweest (jongeren 1.95, ouderen 1.90).
4. Mannen zijn significant ($P < .01$) meer dan vrouwen op een HGJB vakantie mee geweest (mannen: 1.82, vrouwen: 1.76)., jongeren (16-20 jaar) significant ($P < .05$) meer dan ouderen (21-25 jaar) (jongeren: 1.80, ouderen: 1.74).
5. Ouderen (21-25 jaar) zijn significant ($P < .05$) vaker naar een GZB Jongerencafé geweest dan jongeren (16-20 jaar) (jongeren: 1.97, ouderen: 1.99).
6. Jongeren (16-20 jaar) hebben significant ($P < .01$) meer Dabar-werk gedaan dan ouderen (21-25 jaar) (jongeren: 1.92, ouderen: 1.77).

Samenvatting van resultaten deel 2

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er zeker verbanden bestaan tussen de manier van geloven en het missionair zijn van jongeren. Hoe orthodoxer iemand is of hoe meer religieus verbonden, hoe hoger hij ook zal scoren op missionair handelen. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt om de ander te willen overtuigen van zijn geloof. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt om keuzes van anderen ter discussie te stellen. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder verkeerd hij het vindt zijn geloof te delen met iemand in de hoop dat diegene precies op dezelfde manier zal gaan geloven als hij. Hoe orthodoxer een jongere is, hoe minder hij het als een veroordeling voelt als iemand het niet met hem eens is.

6. Conclusie en discussie

In dit onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal: *“Wat is het missionair bewustzijn en handelen van christelijke jongeren (16-25 jaar, in de achterban van de GZB, HGJB en IZB) en welke rol spelen geloof en kerk hierin?”* Om antwoord te krijgen op deze hoofdvraag, zijn verschillende deelvragen onderzocht. De samenvatting van de beschrijvende data is te vinden aan het eind van het hoofdstuk ‘Resultaten deel 1’. Hieronder volgt de overkoepelende conclusie van het onderzoek en sluiten we af met discussiepunten en aanbevelingen.

Conclusie van het onderzoek

De conclusie wordt opgedeeld in conclusies over het geloof van jongeren en over het missionair bewustzijn en handelen.

Geloof

De groep respondenten in dit onderzoek bestaat voor een groot gedeelte (rond de 80%) uit betrokken jongeren. Voor 80% van de jongeren is het geloof belangrijk. Veel jongeren gaan twee keer per zondag naar de kerk. Ze participeren actief in hun kerkelijke gemeente. 80% van de jongeren scoort hoog op de meeste vragen die orthodoxie meten. Jongeren lijken de relatie met anderen te stellen boven het vasthouden aan orthodoxe principes. Ze zijn stellig over het christelijk geloof, maar minder stellig als ze daarmee anderen buiten sluiten of anderen mogelijk zouden beledigen. Voor 84,6% van de jongeren geldt dat ze een of meerdere echte vriendschappen hebben met niet-christenen.

Missionair bewustzijn en handelen

Op basis van dit onderzoek kunnen we stellen dat de respondenten een orthodoxe visie hebben op missionair zijn. ‘Slechts’ 19% van de jongeren vindt het verkeerd om de ander te willen overtuigen, 17,9% van de jongeren vindt het verkeerd om de keuzes van anderen ter discussie te stellen en 31,6% van de jongeren vindt het verkeerd je persoonlijke geloof te delen met iemand in de hoop dat diegene hetzelfde gaat geloven. In het onderzoek van Barna (2019) in Amerika kwam naar voren dat 47% van de respondenten het verkeerd vond om de ander te willen overtuigen en 27% van de respondenten het verkeerd vond om je geloof te delen met de ander in de hoop dat diegene hetzelfde gaat geloven. Bij de respondenten in dit onderzoek ligt deze percentages dus een stuk lager. Dit heeft mogelijk te maken met de respondenten die ook relatief hoog scoren op orthodoxie.

Ook blijkt uit de kwantitatieve én kwalitatieve data dat een groep jongeren missionair zijn ziet als het getuigen van Jezus. 707 jongeren kiezen de stelling ‘Getuigen van Jezus Christus door het Evangelie door te geven’ als een van de vierde belangrijkste aspecten van missionair zijn. Op de open vraag wat missionair zijn betekent, geven 300 jongeren aan dat het bij missionair zijn gaat om het vertellen over en getuigen van Jezus.

Hoewel de jongeren een orthodoxe visie hebben op missionair zijn, voelt slechts 52,2% van de jongeren zich geroepen van Jezus te getuigen. In vergelijking met het Barna-onderzoek in Amerika is dit een laag

percentage. Daar zag 96% van de christenen het als hun taak getuige te zijn van Christus. Het kan dus zijn dat jongeren als overtuiging hebben dat missionair zijn betekent dat je van Jezus getuigt en dat dit hoort bij het leven van een gelovige (uitkomst uit de open vragen), maar dat ze zichzelf niet daartoe geroepen voelen. Toch blijkt uit de resultaten dat veel jongeren missionair actief zijn door te getuigen van hun geloof door er met anderen over te praten (68,6%) en door te getuigen van Jezus in hun leven (60%). Als echter expliciet gevraagd wordt of ze missionair actief zijn, liggen de scores lager. Bijvoorbeeld op de stelling 'Ik ben missionair actief voor mensen in mijn directe omgeving' reageert 43,4% met eens/helemaal mee eens en op de stelling 'Ik ben missionair actief voor mensen in Nederland' reageert 18,9% met eens/helemaal eens. Dit kan betekenen dat jongeren voorzichtig zijn met zichzelf missionair actief te noemen. Het kan ook betekenen dat jongeren met name missionair actief zijn op een meer impliciete manier.

Ten tweede zien we dat voor de respondenten missionair zijn met name betekent 'anderen iets van mijn geloof laten zien door mijn manier van leven'. De aspecten van missionair zijn die het vaakst gekozen worden, zijn: 'Luisteren naar de ander zonder te oordelen', 'Contacten leggen, relaties/vriendschappen aangaan' en 'Respect hebben voor elkaar'. De aspecten die het minst gekozen worden, zijn: 'De ander overtuigen', 'De inhoud van het Evangelie aanpassen aan de hoorder' en 'De ander bekeren'. Deze uitkomsten lijken verband te houden met de mate van orthodoxie bij de jongeren. Ook daar zagen we dat de jongeren minder stellig zijn als ze zich daarmee boven de ander plaatsen of de ander zullen moeten kwetsen. Voor de jongeren lijkt het zoeken naar verbinding, het niet oordelen en het tonen van respect belangrijk te zijn. Dat blijkt ook uit de open data, waarin naar voren kwam dat de jongeren af te haken bij missionaire activiteiten als de niet-christen teveel gedwongen wordt of geprobeerd wordt deze te overtuigen. Mogelijk denken jongeren niet meer zo in het veroveringsperspectief, zoals Paas (2015) noemde.

Ook in de praktijk zegt het grootste percentage (76,4%) van de jongeren dat ze getuigen van hun geloof door de manier waarop ze in het leven staan. De grootste groep jongeren ziet zichzelf missionair vooral gericht op niet-christenen in de directe omgeving en veel minder op niet-christenen in Nederland of nog minder wereldwijd. Het is de vraag welke mensen in hun omgeving de jongeren op het oog hebben en op welke manier ze dan missionair actief zijn. Voor weinig jongeren komt het geloof namelijk aan bod bij sport (6,3%), (bij)baan (27,8%) en studie (36,4%). Het missionaire handelen van de jongeren vindt waarschijnlijk vooral individueel plaats en buiten de georganiseerde activiteiten. De lage scores van de jongeren op deelname aan missionaire activiteiten, bevestigen dat. 60,2% van de jongeren zegt nooit of zelden mee te doen met missionaire activiteiten die georganiseerd worden vanuit de kerkelijke gemeente en 27,1% soms. De meeste jongeren vinden zichzelf minder missionair dan hun ouders en de kerk en geven aan dat zij meer missionair willen worden dan hun ouders.

Redenen voor dit lage percentage kunnen gevonden worden in de open data. Daar geven de jongeren aan dat ze afhaken bij de missionaire activiteiten omdat ze zich niet kunnen vinden in de bestaande missionaire activiteiten. Dit kan zijn omdat de activiteiten teveel voor ouderen zijn, te veel gericht op het overtuigen van anderen, voor ongemakkelijke situaties zorgen, inhoudelijk onjuist of 'ouderwets' zijn. Een tweede reden

ligt in de omstandigheden. Veel jongeren geven aan geen tijd te hebben voor georganiseerde missionaire activiteiten, omdat ze te structureel zijn of op momenten plaatsvinden dat ze niet kunnen of omdat ze er de tijd niet voor hebben. Ze pleiten dan ook voor meedenken in de activiteiten. Hierbij valt op dat de jongeren aan de ene kant meer betrokken willen worden, maar aan de andere kant mag het niet teveel tijd kosten, moet het bij hun persoon passen, moeten ze zich er goed bij voelen en moet het iets opleveren voor henzelf.

Een derde reden kan gevonden worden in de jongere zelf: zij vinden de missionaire activiteiten niet bij hen als persoon passen, of ze voelen zich niet capabel genoeg. Meer dan de helft van de jongeren voelt zich niet capabel genoeg om missionair actief te zijn. Hiermee wordt met name bedoeld dat ze het gevoel hebben dat hun geloof nog niet goed of sterk genoeg is om missionair actief te kunnen zijn. 35% van de jongeren wil eerst zekerder zijn van hun geloof en 68% van de jongeren zegt persoonlijk tot geloof te zijn gekomen. Het is niet duidelijk of deze 35% ook aangeven niet tot persoonlijk geloof te zijn gekomen.

Uit het onderzoek blijkt dat er een verband is tussen geloof en missionair handelen en missionaire overtuigingen. Hoe hoger iemand scoort op orthodoxie of religieuze verbondenheid, hoe hoger deze zal scoren op missionair handelen. In dit onderzoek scoren de jongeren hoog op orthodoxie en religieuze verbondenheid. We zagen dat jongeren op bepaalde items van de constructen orthodoxie en religieuze verbondenheid lager scoren dan op de rest van de items binnen deze constructen. Het gaan dan met name om de items die gaan over het in relatie staan met anderen, de ander moeten oordelen of buitensluiten. Als de jongeren hier hoger op zouden scoren, zouden ze wellicht ook meer missionair gaan handelen. Deze uitkomsten lijken overeen te komen met de punten die uit het Barna-onderzoek naar voren kwamen (Barna, 2019). Ook zij zagen dat *millennials* het vaker onjuist vinden om de ander te willen overtuigen en zij vonden de reden hiervoor dat het voor jongeren vooral belangrijk is om respect te hebben. Opvallend is echter dat in het Amerikaanse onderzoek 27% van de jongeren het onjuist vond om te overtuigen, terwijl dat in dit onderzoek veel lager is, namelijk 19%. Tegelijkertijd zien we in dit onderzoek wel dat jongeren hoger scoren op items waarin verbondenheid en respect centraal staan en minder hoog scoren waar die juist in het geding (lijken te) zijn.

Bias en tekortkoming van het onderzoek

Ten eerste is er sprake van een zekere *bias*. De jongeren die de vragenlijst ingevuld hebben, lijken de betrokken en meer orthodoxe jongeren te zijn in de kerk. De uitkomsten uit dit onderzoek gelden niet voor elke christelijke jongere in Nederland, maar zullen vooral gelden voor de meer betrokken en orthodoxe jongeren. Dat betekent dat de uitkomsten uit dit onderzoek wellicht rooskleurig over kunnen komen. Beleidsmakers in kerken en christelijke organisaties moeten zich realiseren dat de resultaten van minder betrokken jongeren heel anders zouden kunnen zijn.

Ten tweede is de orthodoxie gemeten op basis van bestaande gevalideerde vragenlijsten. Deze vragenlijsten zijn echter wel van oudere datum, terwijl opvattingen over hoe orthodoxie tot uiting komt in beweging zijn. De manier van het meten van orthodoxie heeft mogelijk de uitkomst gekleurd. Verder onderzoek is aan te

bevelen hoe orthodoxie het best gemeten kan worden bij jongeren anno nu.

Ten derde zijn de jongeren op verschillende manieren geworven. Eerst en vooral zijn de jongeren via de gemeenten uit de achterban van de drie organisaties benaderd. Hierdoor is de vragenlijst waarschijnlijk ingevuld onder catechisanten en andere betrokken jongeren, waardoor de data mogelijk gekleurd zijn. De stakeholders van de organisaties hebben wel expliciet de opdracht gekregen de vragenlijst ook door te sturen naar minder betrokken jongen. Later zijn jongeren ook via andere kanalen benaderd, wat ervoor gezorgd kan hebben dat jongeren de vragenlijst ingevuld hebben die officieel niet tot de achterban van de drie organisaties behoren.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen gedaan worden. Allereerst zullen er aanbevelingen gedaan worden aan kerken en christelijke organisaties die missionaire activiteiten ontwikkelen voor jongeren. Ten tweede zullen aanbevelingen gedaan worden voor de missionaire activiteiten zelf. De aanbevelingen zijn met name geformuleerd op basis van de resultaten die laten zien waar iets gewijzigd of verbeterd kan worden. Voor de organisaties is het belangrijk te realiseren dat een grote groep van de achterban het belang inziet van missionair zijn en handelen.

Voor de kerk en christelijke organisatie

Uit dit onderzoek blijkt dat veel jongeren betrokken zijn en tevreden over de kerk en de aandacht die ze krijgen in hun kerk. Er is echter ook steeds tussen de 10 en 20% van de jongeren ontevreden over verschillende aspecten van de kerk. Het is belangrijk om te realiseren dat dit percentage onder de gemiddelde jongere hoger kan liggen, omdat de jongeren in dit onderzoek mogelijk meer betrokken zijn dan de gemiddelde jongere.

Jongeren geven aan dat ze graag verschillende veranderingen zouden willen zien in de kerk. Hierbij gaat het met name om de liturgie, muziek en mate van invloed. Jongeren verlangen naar meer eenheid. Dit uit zich in wensen van interkerkelijke activiteiten, intergenerationele activiteiten binnen de kerk en een grotere actieve gemeenschap binnen de kerk. Jongeren hebben behoefte aan aandacht en open gesprekken, waarbij niet gelijk geoordeeld wordt.

De jongeren zien de kerk als meer missionair dan zichzelf. Drie kwart van de jongeren vindt dat elke kerk missionair moet zijn, terwijl slechts een kwart vindt dat de eigen kerkelijke gemeente de jongere stimuleert in het missionair bezigzijn. Uit het onderzoek van JOP bleek dat PKN-gemeenten het missionaire werk niet hoog op hun jeugdwerkagenda hebben staan (Nagel-Herweijer et al., 2018). Slechts de helft van de jongeren voelt zichzelf geroepen te getuigen van Jezus. Hier ligt mogelijk een belangrijke taak voor de kerk en organisaties: jongeren bewustmaken van hun taak en hen daarin stimuleren.

Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat jongeren bij missionair zijn vooral denken aan het door je leven laten

zien wat Jezus volgen betekent. Dit kan tot gevolg hebben dat hun missionaire activiteiten individueel, niet structureel en moeilijk herkenbaar zijn voor niet-christenen. Jongeren zou geleerd kunnen worden op welke manieren zij missionair kunnen zijn. Tegelijkertijd kan het ook een les zijn voor de kerk en christelijke organisaties om bij missionair zijn niet alleen te richten op het organiseren van activiteiten, maar juist op het delen van je leven met niet-christenen.

682 jongeren in dit onderzoek geven aan dat ze meer missionair willen zijn dan hun ouders. Dat wijst mogelijk op een verlangen naar missionaire groei. Hiervoor zouden mogelijk levende voorbeelden of *influencers* nodig zijn. In de open vragen geven sommige jongeren ook aan dat ze voorbeelden missen in hun omgeving.

Jongeren blijken jongeren van deze tijd, waarbij zij druk zijn, anderen niet willen kwetsen en vooral respect willen hebben voor anderen. Kinnaman betoogt in *Reviving Evangelism* dat juist in deze tijd waarin iedereen 'zijn eigen ding' doet en niemand iemands levenskeuze bekritiseert en waarin het gevoel leidend is, dat het nu een extra grote taak en uitdaging is om onszelf eraan te herinneren dat missionair zijn belangrijk is (Barna, 2019). Jongeren moeten nu juist extra gewezen worden op het belang van missionair zijn.

Missionaire activiteiten

Bij het ontwikkelen van missionaire activiteiten is het belangrijk jongeren mee te nemen. In de open data van dit onderzoek kwam naar voren dat jongeren genoeg ideeën hebben. Voor jongeren is het belangrijk dat het flexibel is, gericht op de directe omgeving, dat het in bestaande structuren en relaties plaatsvindt, dat het duidelijk is wat het oplevert en dat ze samen met vrienden kunnen deelnemen.

Daarnaast lijkt het voor de kerk en organisaties belangrijk om de groep van 20+ in de gaten te houden en daar specifieke activiteiten voor te organiseren. Waar vroeger jongeren rond die tijd tot de wereld van de volwassenen gingen behoren met de daarbij behorende activiteiten, zien sommige jongeren van 20+ dit anders. Eerder onderzoek toonde dit al aan (Van der Meulen, Berensen, & Sietsma, 2014; Hermes, Van Goor, & De Jong, 2010; Van der Heijden, 2012). Er is verder onderzoek nodig om te weten te komen waar dan precies behoefte aan is op het gebied van missionair zijn.

Een grote groep jongeren geeft aan persoonlijk tot geloof te zijn gekomen en voor 80% is het geloof belangrijk. Tegelijkertijd is voor 64,7% van de jongeren de Bijbel bepalend voor hoe zij hun leven inrichten. Jongeren zullen niet zo snel missionair gaan handelen, als het geloof niet met heel hun leven te maken heeft. Veel jongeren geven dan ook aan dat ze eerst in hun geloof willen groeien, voordat ze zich geschikt voelen voor missionaire activiteiten. Er zal aandacht moeten zijn voor geloofsgroei van jongeren. Hoewel een sterk geloof voorwaarde lijkt te zijn voor de jongeren om missionair te kunnen handelen, blijkt dat voor jongeren missionaire activiteiten ook helpen in hun geloofsgroei. Juist het meedoen aan missionaire activiteiten kan geloofsgroei stimuleren bij jongeren. Het is daarom belangrijk jongeren te stimuleren mee te doen aan missionaire activiteiten en daarbij aan te geven dat hun geloof niet 'perfect' hoeft te zijn voordat ze deelnemen. Ook vanuit educatief oogpunt zouden deze activiteiten goed doordacht moeten worden.

Literatuurlijst

- Armstrong, R. (1979). *Service evangelism* (1st ed.). Philadelphia: Westminster Press.
- Baars-Blom, J. M. (2006). *De onschuld voorbij...over reformatorische cultuur en wereldbestormende meisjes*. Kampen: Kok.
- Barna (2019). *Reviving Evangelism. Current Realities that Demand a New Vision for Sharing Faith*. Barna.
- Bosch, D. (1991). *Transforming mission : Paradigm shifts in theology of mission* (American society of missiology series, no. 16). Maryknoll, N.Y.: Orbis Books.
- Clark, C., (2001). 'Missional model of youth ministry', in: Senter III, M.H. et al., 2001, *Four views of youth ministry and the church: inclusive congregational, preparatory, missional, strategic*, Zonder van Publishing House, Grand Rapids.
- DeGruijter, M., Smits van Waesberghe, E., Bulsink, D., & Middelkoop, C. (2011). *Jongeren en hun geloof. Geloofsbeleving van religieuze jongeren in de Nederlandse samenleving*. ForumC.
- Dulles, A. (1998). Orthodoxy and Social Change. *America*, 178(20): 8-17.
- Fullerton, J. T., & Hunsberger, B. (1982). A unidimensional measure of Christian orthodoxy. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 21, 317-326.
- Hermes, J., Goor, R., van, Jong, M., de, (2019). *Leefwereld van jongeren*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Heijden, S. (2012). *Kerk voor een nieuwe generatie : Zoeken naar een kerk waarin jongeren geloven*. Heerenveen: Medema.
- Howell, B. M. (2012). *Short-Term Mission: An Ethnography of Christian Travel Narrative and Experience*. Downers Grove, IL: IVP Academic.
- Hunsberger, B. (1989). A short version of the christian orthodoxy scale. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 28(3), 360-365.
- Lindsey, D.B., Sirotnik, B.W., & Heeren, J. (1986). Measuring Christian Orthodoxy: Reassessing the Issue of Unidimensionality. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 25(3), 328-338.
- Linhart, T. (2006). They were so alive!: The spectacle self and youth group short-term mission trips - this article reports research that clarifies the impact anticipation has on students as they explore their identity in light of cross-cultural service and missions. *Missiology*, 34(4), 451.
- Marcia, J. E. (1966). Development and Validation of Ego-Identity Status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(5), 551-558.
- Marcia, J. E., Waterman, A. S., Matteson, D. M., Archer, S. L., & Orlofsky, J. (Eds.) (1993). *Ego Identity: A*

Handbook For Psychosocial Research. New York: Springer Verlag.

Meulen, M., van der, Berensen-Peppink, D., & Sietsma, N. (2014). *Over berg en dal: Twintigers en dertigers in de Protestantse Kerk*. Amsterdam/Groningen: Protestantse Theologische Universiteit.

Nagel-Herweijer, C., Van der Linden, L., Wondergem J., Bierenbroodspot, D., La Porta, V. & Zuidam, R. (2018). *Jeugdwerk binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Elk kind en iedere jongere weet zich geliefd door God*. Geraadpleegd op 14 oktober 2019, van <https://jop.nl/themas/kerk-als-thuisplek-voor-kinderen-en-jongeren>.

Paas, S. (2015). *Vreemdelingen en priesters : Christelijke missie in een postchristelijke omgeving*. Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum.

Pew Research Center (2019, 17 October). *In U.S., Decline of Christianity Continues at Rapid Pace*. Retrieved from:

Pew Research Center (2018). *The Age Gap in Religion Around the World*. Retrieved from:
file:///C:/Users/wsm/Downloads/ReligiousCommitment-FULL-WEB.pdf

Powell, K., Mulder, J., & Griffin, B.M. (2016). *Growing Young: Six Essential Strategies to Help Young People Discover and Love Your Church*. Baker books.

Roeland, J. (2009). *Selfation : Dutch evangelical youth between subjectivization and subjection* (Doctoral dissertation, 2009). Pallas Publications/Amsterdam University Press.

Savage, S.B., Collins-Mayo, S., Cray, G., & Mayo, B., (2011). *Making Sense of Generation Y: The World View of 15- to 25-year-olds*. London: Church House Publishing.

Schoeman, M. (2019). Rediscovering 'disciplemaking' and the role of faith-sharing. *Hts Theological Studies*, 75(4), 1-8. doi:10.4102/hts.v75i4.5119.

Sonnenberg, P.M. (2015). *Youth worship in protestant contexts : A practical theological theory of participation of adolescents* (Doctoral dissertation, 2015). Publisher not identified.

Spangenberg, F. & Lampert, M. (2009). *De Grenzeloze Generatie en de eeuwige jeugd van hun opvoeders*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam.

Special Edition Short-Term Missions. Volume 34 Issue 4, October 2006.

Stoffels, H. A coat of many colours: New immigrant churches in the Netherlands. In: *A moving God*, ed. H. Stoffels and M. Jansen, 13-29, Berlin: Lit Verlag.

Stoffels, H. (1995). *Als een briesende leeuw : Orthodox-protestanten in de slag met de tijdgeest* (Interacties).

Kampen: Kok.

Strhan, A. & Shillitoe, R. (2019). The Stickiness of Non-Religion? Intergenerational Transmission and the Formation of Non-Religious Identities in Childhood. *Sociology*, 53(6), 1094-1110.

Van Dijk-Groeneboer, M. (Ed.) (2010). Handboek jongeren en religie: Katholieke, protestante en islamitische jongeren in Nederland. Almere: Parthenon.

Visser-Vogel, E., (2019). *Onderzoeksverslag Exploratie van jongeren in het (v)mbo*. Hoornbeeck College.

Wijnen, H., Barnard, M., & Brouwer, R. (2016). *Faith in small groups of adolescents: Being together as a basic given (= geloof in kleine groepen van adolescenten: Samen zijn als een basis gegeven)* (Doctoral dissertation, 2016). Eburon Academic.

Woodhead, L. (2017) The Rise of 'No Religion': Towards an Explanation. *Sociology of Religion* 78(3): 247–262.

Bijlage 1 – vragenlijst

Deze vragenlijst wordt anoniem verwerkt. Alleen onderzoekers van de Protestantse Theologische Universiteit zien je antwoorden, verder niemand. De antwoorden zijn niet aan jou persoonlijk terug te koppelen.

Het is altijd mogelijk om te stoppen met de enquête, dan wordt je enquête verwijderd (dit kan ook nog achteraf, als je dat wilt).

Mocht je nog vragen hebben over dit onderzoek, de anonimiteit ervan, of wil je je antwoorden laten verwijderen, neem dan contact op met onderzoekster Elsbeth Visser (evisser@che.nl).

Door hieronder op akkoord te klikken ga je akkoord met deelname aan dit onderzoek en stem je ermee in dat jouw antwoorden verwerkt worden door onderzoekers van de PThU. Als je niet akkoord gaat sluit de enquête vanzelf.

1. Wat is je geslacht? - Selected Choice
1. Wat is je geslacht? - Anders, namelijk: - Text
2. Wat is je leeftijd?
3. Ik ben nu: - Selected Choice
3. Ik ben nu: - Anders, namelijk: - Text
4. Hoogst genoten opleiding (of opleiding die je nu volgt):
5. Mijn kerkelijke achtergrond is: - Selected Choice
5. Mijn kerkelijke achtergrond is: - Anders, namelijk: - Text
6. Ik hoor bij dit kerkverband vanaf:
7. In mijn kerkelijke gemeente komen op zondag ongeveer het volgende aantal mensen samen:
8. Mijn kerk bevindt zich in het volgende postcode gebied:
9. Kies welke stelling het meest van toepassing is op jou:
10. Ik ga naar de kerk:
11. Ik ga naar de kerk. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen:
12. Ik voel me (als jongere/jongvolwassene) serieus genomen in mijn kerkelijke gemeente.
13. In mijn kerkelijke gemeente is er ruimte en openheid voor mijn vragen en twijfels.
14. In mijn kerkelijke gemeente krijg ik de kans verantwoordelijkheden te dragen.
15. In mijn kerkelijke gemeente krijg ik de ruimte om mijn gaven en talenten in te zetten.

-
16. Ik heb veel contacten met uiteenlopende mensen uit mijn kerkelijke gemeente.
 17. Ik ben tevreden over de aandacht die jongeren krijgen in mijn kerkelijke gemeente.
 18. Ik ben tevreden over wat er georganiseerd wordt in mijn kerkelijke gemeente voor jongeren.
 19. Wat mis je in je kerk? Wat zou je graag anders zien? Wat kan er nog beter? Geef aan hoe frequent je aan de volgende activiteiten mee doet:
 20. Ik doe actief mee tijdens de kerkdienst (Ik zing en bid mee, luister aandachtig naar de preek.)
 21. Ik doe mee aan kerkelijke activiteiten buiten de dienst.
 22. Ik doe mee aan missionaire activiteiten van de kerk.
 23. Ik doe mee aan evangelisatie.

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

24. Het geloof is belangrijk voor mij.
25. Ik voel me verbonden met andere christenen in Nederland.
26. Ik voel me verbonden met christenen wereldwijd.
27. Ik ben tot (persoonlijk) geloof gekomen.
28. Ik heb duidelijke ideeën over hoe ik wil leven als christen.
29. Als iemand mij vragen stelt over het geloof, dan weet ik hoe ik moet reageren of antwoorden.

Geef aan hoe frequent de volgende situaties zich voor doen:

30. Ik twijfel of God bestaat.
31. Ik lees persoonlijk in de Bijbel.
32. Ik bid persoonlijk.

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

33. Ik doe mijn best om te leven als christen.

34. Het christelijk geloof heeft invloed op de keuzes die ik maak.

35. Mijn geloof heeft invloed op mijn toekomstperspectief.

36. Buiten de kerk komt het geloof op de volgende plekken in mijn leven aan bod: - Selected Choice Studie
(Bij)baan

Familie

Sport

Vriendenkring

Anders, namelijk: Text

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

37. Ik ben er zeker van dat God bestaat.

38. Ik ben zeker van het christelijk geloof.

39. Ik geloof dat de Bijbel het Woord van God is.

40. Ik geloof in het bestaan van de hemel.

41. Ik geloof in het bestaan van de hel.

42. Ik geloof in het bestaan van de duivel.

43. De Bijbel is bepalend voor hoe ik mijn leven inricht.

44. Het geloof in Jezus is de enige mogelijke weg tot behoud.

45. Uiteindelijk zijn er maar twee groepen mensen: mensen die bij God horen en mensen die niet in Hem geloven.

46. Het beste dat iemand kan overkomen is Jezus leren kennen.

47. Als de wetenschap en de Bijbel elkaar tegenspreken, dan heeft de wetenschap het bij het rechte eind.

48. Elke religie heeft wel fouten. Er is niet één perfecte religie.

49. Mensen aan wie het evangelie niet is verteld, mogen ook in de hemel komen.

Beantwoord onderstaande vragen:

50. Hoeveel (echte) vriendschappen heb je met niet-christenen?

51. Hoeveel (echte) vriendschappen heb je met christenen?

52. Hoeveel familieleden (broers, zussen, ooms en tantes, neven en nichten) heb je die niet christelijk zijn?

53. Missionair zijn betekent vooral:

54. Missionair ben ik vooral gericht op:

55. Waar denk jij aan bij missionair zijn?

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

56. Ik getuig in mijn leven van Jezus.

57. Ik ben missionair actief voor mensen in mijn directe omgeving.

58. Ik ben missionair actief voor mensen in Nederland.

59. Ik ben missionair actief voor mensen wereldwijd door naar andere landen te gaan en me daar in te zetten.

60. Ik ben missionair actief voor mensen wereldwijd door anderen (personen of organisaties) financieel te steunen.

61. Ik geef een gedeelte van mijn vrije tijd aan missionaire activiteiten.

62. Ik getuig van mijn geloof door de manier waarop ik leef of in het leven sta.

63. Ik getuig van mijn geloof door met anderen over mijn geloof te praten.

64. Ik probeer anderen te overtuigen van mijn geloof.

65. Ik ben benieuwd naar hoe anderen geloven of zin aan hun leven geven.

66. Ik ben actief in evangelisatiewerk.

67. Ik ben actief in kinderevangelisatiewerk.

68. Ik voel mij geroepen om van Jezus te getuigen in mijn leven.

Geef aan hoe frequent de volgende situaties zich voordoen:

69. Ik heb Dabar-werk gedaan.

70. Ik ben op een werkvakantie geweest naar het buitenland.

71. Ik doe mee met missionaire activiteiten die door mijn kerkelijke gemeente worden gedaan.

72. Ik neem een niet-christen mee naar de kerk.

73. In het afgelopen jaar heb ik het volgende aantal gesprekken gehad met niet-christenen over mijn geloof:

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

74. Met mijn niet-christelijke vrienden praat ik niet of nauwelijks over het geloof.

75. Ik zal niet zo snel over mijn geloof praten, omdat ik me schaam dat ik christelijk ben.

76. Ik ben enthousiast over missionair bezig zijn.

77. Ik geniet van missionaire activiteiten.

78. Door mee te doen aan missionaire activiteiten leer ik over God en geloven.

79. Door mee te doen aan missionaire activiteiten groei ik in mijn geloof.

80. Door mee te doen aan missionaire activiteiten verander ik als gelovige.

81. Door mee te doen aan missionaire activiteiten heb ik meer respect gekregen voor mensen die niet geloven.

82. Mijn kerkelijke gemeente stimuleert mij in het missionair bezig zijn.

83. Geef aan wat volgens jou de drie belangrijkste onderdelen zijn waaraan missionaire activiteiten zouden moeten voldoen:

De ander overtuigen.

De ander bekeren.

Informatieoverdracht over het christelijk geloof.

Contacten leggen, relaties/vriendschappen aangaan.

De inhoud van het Evangelie aanpassen aan de hoorder.

Boodschap verkondigen, ook al schuurt het.

Zegen verspreiden aan de naaste door het goede toe doen.

Zoeken naar overeenkomsten en verbindingen.

Luisteren naar de ander, zonder te oordelen.

Over en weer ervaringen delen rondom geloof en zingeving.

Van elkaar leren.

Respect hebben voor elkaar.

De inhoud van de bijbel niet veranderen per context, maar wel de manier waarop je die communiceert.

Gebed.

Goede vragen stellen.

Getuigen van Jezus Christus door het Evangelie door te geven.

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

84. Het is verkeerd om de ander te willen overtuigen van jouw geloof.

85. Het is verkeerd om de keuzes van anderen ter discussie te stellen.

86. Het is verkeerd je persoonlijke geloof te delen met iemand in de hoop dat hij precies op dezelfde manier zal gaan geloven als jij.

87. Als iemand het niet met je eens is, dan voelt dat als een veroordeling.

88. Als iemand het niet met je eens is, dan maakt dat niets uit, omdat iedereen zijn mening mag hebben.

89. We moeten voorzichtig zijn met het naar buiten treden met ons geloof, omdat er al zo negatief wordt aangekeken tegen christenen.

90. Ik vind het ongepast om over 'zekerheden' te praten wat betreft het christelijk geloof; want ook wij kunnen het niet zeker weten.

91. Elke kerk moet missionair zijn.

92. De kerk moet vooral gericht zijn op missionaire activiteiten.

93. Welke mensen en/of activiteiten zijn van invloed op jouw missionair bewustzijn? (Kies er 3) - Selected Choice

Ouders

Grootouders

Overige familieleden

Voorbeelden van mensen die in de zending/evangelie werken

Dominee/voorganger

Mensen uit de kerk

Activiteiten met vrienden en leeftijdsgenoten

Anders, namelijk: - Text

94. Mijn ouder(s) is/zijn meer of minder missionair dan ik

95. Mijn (christelijke) vrienden zijn meer of minder missionair dan ik

96. De kerk waartoe ik behoor is meer of minder missionair dan ik

97. Later wil ik meer of minder missionair zijn dan mijn ouders

98. Zie je verschillen in missionair zijn tussen jou en je ouders en/of vrienden? Kun je deze toelichten?

Geef aan in hoeverre je het met de volgende stellingen eens bent:

99. Ik voel mij geschikt genoeg om missionair actief te zijn.

100. Ik voel mij geschikt genoeg om het gesprek met een niet-christen aan te gaan over het geloof.

101. Ik voel mij geschikt genoeg om vragen over mijn geloof te beantwoorden die door een niet-christen gesteld worden.

102. Voordat ik missionair bezig kan zijn moet ik eerst zekerder zijn van mijn geloof.

103. Ik zou het christelijke geloof makkelijker delen, als er meer bewijs was.

104. Ik zou het christelijke geloof makkelijker delen, als het christendom een betere reputatie had.

105. Welk cijfer geef je de missionaire activiteiten die georganiseerd worden in jouw omgeving (kerkelijke gemeente, christelijke organisaties) waaraan je mee kunt doen?

106. Kan je dit toelichten? Wat gaat er goed en wat zou er beter kunnen?

107. Wanneer haak je af bij missionaire activiteiten?

108. Wat is voor jou de belangrijkste reden om mee te gaan doen aan missionaire activiteiten?

109. Ik heb met name behoefte aan: - Selected Choice

Training en hulp hoe je missionair actief kunt zijn

Scholing hoe je gesprekken kunt voeren met niet-christenen over je geloof

Georganiseerde activiteiten, waaraan ik mee kan doen

Meer aandacht van de dominee/voorganger voor dit onderwerp

Samen met andere christelijke jongeren oefenen met missionaire activiteiten

Anders, namelijk: - Text

110. Ik heb meegedaan aan de volgende activiteiten (ja/nee) –

HGJB Kerstconferentie

HGJB Scholierenweekend

HGJB Houvastavond

HGJB vakanties

GZB Experience Reis

GZB Zendingsweekend

GZB Jongeren café

IZB Dabar

IZB Focusgemeente

111. Wil je kans maken op een bon van bol.com van 25 euro? Laat dan hier je e-mailadres achter:

112. Naar aanleiding van deze vragenlijst willen de onderzoekers mogelijk nog interviews met jongeren houden om de resultaten van de enquête te kunnen duiden. Sta je open voor zo'n interview? Laat dan hier je e-mailadres achter:

113. Hoe kwam je bij deze enquête terecht? - Selected Choice

113. Hoe kwam je bij deze enquête terecht? - Anders, namelijk: - Text

Bijlage 2 – constructen

Door middel van een factoranalyse zijn de volgende constructen samengesteld:

Construct 1: Tevredenheid kerk.

Het ging in eerste instantie om de vragen 12 t/m 18. N.a.v. de factoranalyse is vraag 16 eruit gelaten. Deze laadde niet op dit construct. De Cronbachs Alpha van het construct is nu: .844, dit is goed.

Uiteindelijke vragen: 12,13, 14, 15, 17 en 18

Construct 2: Kerkelijke betrokkenheid.

Vanwege het feit dat andere items ook (en nog sterker) op dit construct laadden, en de Cronbach's Alpha erg laag (.378) was, hebben we besloten deze niet als construct mee te nemen.

Beschrijvende resultaten hebben wel een plek in het onderzoeksverslag.

Construct 3: Missionair handelen - frequentie

Deze kwam goed uit de factoranalyse en is dus niks aan veranderd. De Cronbach's Alpha van het construct is .722. Dit is voldoende.

Construct 4: Capabel voelen

Uit de factoranalyse kwam naar voren dat de helft van de items hier niet op laadt en items van andere constructen juist weer wel. Daarnaast was de Cronbach's Alpha erg laag (.306). Daarom hebben we besloten dit construct niet mee te nemen. Beschrijvende resultaten hebben wel een plek in het onderzoeksverslag.

Construct 5: Religieus commitment

Uit de factoranalyse kwam naar voren dat vraag 30 niet laadt op dit construct, deze laten we er dus uit. De Cronbach's Alpha van het construct is: .901, fantastisch.

Uiteindelijke vragen: 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35

Construct 6: Orthodoxie

N.a.v. de factoranalyse hebben we besloten dit construct te laten zoals deze nu is. De Cronbach's Alpha is .915, fantastisch.

Uiteindelijke vragen: 37 t/m 49

Construct 7: Missionair handelen

Uit de factoranalyse kwam naar voren dat alleen vraag 57 tot 66 op dit construct laden, dit zijn dan ook de enige vragen die we meenemen voor dit construct. De overige vragen volgen wel beschrijvende resultaten voor. De Cronbachs Alpha van het construct is: .836, dit is goed.

Uiteindelijke vragen 57 t/m 64, 66

Construct 8: Enthousiasme missionair handelen

Uit de factoranalyse kwam naar voren dat hier helaas geen duidelijk construct voor is. Vraag 76 en 77 worden echter bij het volgende construct meegenomen. Van alle 3 de items volgen echter wel beschrijvende resultaten.

Construct 9: (voorheen leereffect) Ervaringen

Uit de factoranalyse bleek dat de 4 items samen met vraag 76 en 77 hier sterk op laden. We hebben deze twee constructen gefuseerd tot het construct Ervaringen. Hier laden alle 6 items sterk op. De Cronbachs Alpha van dit construct is .883, dit is erg goed.

Uiteindelijke vragen: 76 t/m 81

Construct 10: Overtuiging missionair zijn, deel 2

Uit de factoranalyse bleek dat alleen vraag 84 t/m 87 hierop laden. De overige 3 items worden niet meegenomen. Van alle items volgen wel natuurlijk beschrijvende resultaten. De Cronbachs Alpha van dit construct is echter .476, dit is erg matig. Conclusies moeten dus voorzichtig getrokken worden m.b.t. dit construct.

Uiteindelijke vragen: 84 t/m 87

Construct 11: Kerk en missionair zijn.

Uit de factoranalyse bleek helaas dat dit geen valide construct is. Daarnaast was ook de betrouwbaarheid (.382) zwaar onvoldoende. Dit construct wordt dus niet meegenomen. Beschrijvende resultaten volgen wel voor deze items.

Protestantse Theologische **Universiteit**

